

שיעור 1

כדי ללמוד פוליטיקה מקומית צריך ללמוד את ההיסטוריה, כללי המשחק והמערכת הפורמאלית של אותה מדינה.

השלטון הבריטי התקיים בין השנים 1917 ל 1948.

מאז עזיבת היהודים את ארץ ישראל בשנת 70 לספירה עד 1948, לא היתה מדינה כל שהיא בארץ ישראל. היה שלטון מקומי של אימפריות שונות:

הרומאית, הערבית והאחרונה היא העותומנית עד שישראל חזרו.

השם **פלשתינה** זה השם שהרומאים נתנו לארץ ישראל כדי למחוק כל זכר של ישראל.

לירושלים קראו **איליה קפיטולינה**.

האימפריה העותומנית שלטה בארץ כמעט 400 שנה. הבריטים כבשו את ישראל בזמן מלחמת העולם הראשונה.

בהתחלה היה שלטון בריטי צבאי, בתום מלחמת העולם ה 1, בעקבות הגות של אדם שהיה **נשיא ארה"ב וילסון**, המדינות המנצחות החליטו לפרק את האימפריות שהיו עד מלחמת העולם ה 1.

(בריטניה היתה אז הכי גדולה) ונותנים לעמים השונים זכות של הגדרה עצמית.

וההסכמים של אחרי המלחמה, אז היה גוף שקדם לאום חבר הלאומים והגוף הזה הסביר איך יפרקו את האימפריות.

האום קם אחרי מלחמת העולם ה 2.

ארה"ב לא נכנסה לחבר הלאומים עקב התנגדות של שני בתי הקונגרס.

וההחלטה היתה שהאימפריות השולטות במקומות שונות, תהיה להם מנדט להכין את החלקים של האימפריות לקראת עצמאות.

היו 3 סוגים של מנדטים, לפי ההגדרה של מצב המדינות השונות:

C'B'A.

הגבולות נקבעו בצורה שרירותית לגמרי לפי מפה וסרגל.

המנדט על א"י הוחל גם על עבר הירדן (ירדן) אבל מהר מאוד הופרד.

בהתחלה היה שלטון צבאי, השלטון האזרחי התחיל רק ב 1922. ומי ששלט בארץ היה **הנציב העליון**, שהיה אזרח ששלט וזה היה ע"י רשות של חבר הלאומים.

הנציב הראשון היה **הרברט סמואל** שהיה יהודי אנגלי, בנו אדווין היה שכן של דיסקין ומורה שלו באוניברסיטה. (הרברט היה ציוני גאה !!).

הבריטים ששלטו בארץ, לא היה להם טוב בארץ עקב הערבוב של יהודים וערבים. בין היתר היה טרור יהודי וערבי. אם כי אצל היהודים קבוצות קטנות יותר אבל, צרות גדולות יותר.

מס' סיבות לעזיבת הבריטים:

תליית הסמלים.

עצמאות הודו.

והמנדט לזמן מוגבל.

בשנת 1945 הוקם הארגון שירש את חבר הלאומים בשם 'האום'.

בשנת 1947 בתחילתו, הבריטים פנו לאום בבקשה לסיים את המנדט בא"י.

אז האום שלח וועד לא"י כדי לראות מה המצב פה ולהציע מה יעשה בא"י ולקבוע מתי תהיה עזיבת הבריטים.

שם הקורס: משטר מדינת ישראל מרצה: פרופ' אברהם דיסקין מסכם: איציק כהן

וועדה זו נקראת UNSCOP.

ועדת האום המיוחדת לעניין פלשתינה.

מהרגע הראשון קראו למסמכים הרשמיים קראו להם פלשתינה א".

רוב הוועדה הזאת שמעו יהודים ערבים ובריטים. והם הגיעו למסקנה שצריך להקים בארץ הזאת שתי מדינות ואף קבעו את גבולותיה.

ההחלטה הובאה בפני עצרת האום, (היו אז 50+, כיום חברות באום 190+ מדינות).

אונסקופ אמרו שתי מדינות לשני העמים. אף אחד לא קרה למדינה הערבית מדינה פלסטינאית.

עצרת האום היתה ב 29.11.1947 והם החליטו לקבל את ההצעה הזאת.



33 מדינות בעד .

13 נגד.

באותו רגע היתה שמחה גדולה ביישוב היהודי.

אז גרו 3\1 יהודים ו 3\2 ערבים בארץ ישראל.

הגבולות נקבעו לפי רוב המתיישבים באותה תקופה.

ביישוב הערבי ללא יוצא מן הכלל גם בארץ וגם במדינות ערב באותה תקופה, היתה התנגדות טוטאלית . לא יתכן שתהיה כאן מדינה שאינה ערבית.

יום לאחר ההחלטה הזאת ב 30.11, החלה מלחמת העצמאות והיא זו שנקראת מלחמת 1948. ע"י פעולות ההתנגדות של הערבים.

היישוב היהודי רצה להתכונן, ואז הוקם מן פרלמנט לא נבחר זמני שהיה אמור להקים את המדינה. והוא נקרא 'מועצת העם'. ישבו בגוף זה 37 אנשים.

כשהבריטים החלו את השלטון האזרחי ב 1922, הם הוציאו חוקה מטריאלית,

איך יתנהל המנדט והוא נקרא בשם 'דבר המלך ומועצתו'.

הרבה דברים שקיימים עדיין היום הם חלק מהמסמך הזה !!

והוחלט בו שכל מסמך שיצא יתפרסם ב 3 שפות (עברית, אנגלית וערבית)

ומאז ועד היום זה קיים !!!

כמו כן נאמר שם שהערבים החיים בארץ יהיו מיוצגים כלפי השלטון ע"י 'הסוכנות הערבית' והיהודים ייוצגו ע"י גוף שיקרא 'הסוכנות היהודית'.

היהודית קמה. והערבית לא קמה.

הערבים לא התארגנו בתקופת המנדט , לעומתם היהודים כן התארגנו היטב !!

אחת הסיבות היא שמי שעמד בראש, דאגו לצרף את כל הזרמים השונים בעם.

לדוגמא, היתרי עליה לארץ שניתנו, חולקו לכלל הזרמים.

באותה תקופה בארץ היו 4 בחירות כלליות.

והמוסדות של היישוב היהודי , סיפקו ליהודים שחיו בארץ, שירותים שהבריטים לא נתנו.

למשל: קופ"ח והתקציב שלהם הגיע מהמוסדות היהודים האלו.

אם כן היהודים פיתחו כאן 'מדינה בתוך מדינה' (יישובים, חינוך בריאות ואף מעין צבא לא חוקי שנקרא ההגנה).

מלחמת העצמאות החלה ב 30.11 , ללא התערבות מדינות ערב בינתיים.

שם הקורס: משטר מדינת ישראל מרצה: פרופ' אברהם דיסקין מסכם: איציק כהן

באותה תקופה היו 3 קבוצות פוליטיות יהודיות שלא השתתפו במוסדות היישוב. והם : **החרדים** (שבשנת 1917, כבר היתה אגו"י) אבל כן קיימו יחסי גומלין, כמו היתרי עליה.

הקומוניסטית הישראלית – שנקראה פ.ק.פ, במפלגה זו ישבו יהודים וערבי ביחד. הגוף השלישי היו **רביזיוניסטים** של ז'בוטינסקי. מתוך הרביזיוניסטים צמחו המחותרות של **האצל והלחי**.

בן גוריון חשב שהנה עוד מעט תקום מדינה, יישפך דם. היהודים צריכים להיות מלוכדים, ומה שהוא עשה, **הוא הכניס את אלו שבחוץ פנימה**.

בגוף מועצת העם נתנו ייצוג לכל 3 הקבוצות ייצוג קטן. 7 אנשים ממועצת העם נכנסו ללא בחירות. ובן גוריון הכין את עצמו לקראת הקמת מדינה.

נשאלה שאלה האם להכריז עצמאות או לא?

האום החליט שהמנדט יהיה עד סוף אוגוסט 1948, הבריטים רצו לעזוב בכל רגע מכיוון שכבר נמאס להם. **והחלט שיעזבו בשעה 12.00 בחצות הלילה בין ה 14 ל 15 במאי 1948**.

באותו זמן הנציב הבריטי האחרון עמד על ספינה ליד חיפה.

דבר זה עשה קשיים ליהודים, משום שזה נפל על שישי ושבת. עקב העניין הדתי של חילול שבת.

ולכן ההכרזה הייתה ביום שישי ב 16.00 אחה"צ המפגש היה ברח' רוטשילד בת"א. כדי לא לחלל את השבת! ושם כתוב שהמדינה תקום באור ל....

'מועצת העם' החל משעה 12.00 בלילה משנה את שמו ואת הסטטוס שלו והוא יקרא 'מועצת המדינה הזמנית'. והוא הגוף העליון של המדינה החדשה.

מי הסמיך אותם? – היה הסכם בין כל המפלגות להכניס גם את הקיצוניים בפנים (חוץ מהאצ"ל) אבל היו שני רביזיוניסטים. ובעצם היה קונצנזוס מאוד רחב.

נקודה חשובה, היה חשש גדול ביישוב היהודי לקבל את הכרזת העצמאות, משום שהיה ברור שמדינות ערב השכנות יפלו, כמו הירדני שאומן ע"י הבריטים. והחליטו בכל אופן להכריז (עוד לילה ללא שינה של בן גוריון חוץ מערב ההכרזה)...

המבנה של הכרזת העצמאות. שפורסם ב ה' באייר

החלק הראשון הוא ההיסטוריה של העם היהודי וזכותו על הארץ.

החלק השני הוא האופרטיבי שאומר מי יהיו גופי השלטון.

החלק השלישי אומר על עקרונות המדינה.

החלק האחרון הוא חתימת 37 האנשים שהם מועצת העם.

החלק האופרטיבי אומר:

לפיכך נתכנסנו, אנו חברי מועצת העם, נציגי הישוב העברי והתנועה הציונית, ביום סיום המנדט הבריטי על ארץ-ישראל, ובתוקף זכותנו הטבעית וההיסטורית ועל יסוד החלטת עצרת האומות המאוחדות אנו מכריזים בזאת על הקמת מדינה יהודית בארץ ישראל, היא מדינת ישראל.

אנו קובעים שהחל מרגע סיום המנדט, הלילה, אור ליום שבת ו' אייר תש"ח, 15 במאי 1948, ועד להקמת השלטונות הנבחרים והסדירים של המדינה בהתאם לחוקה שתיקבע על-ידי האספה המכוננת הנבחרת לא יאוחר מ-1 באוקטובר 1948 - תפעל מועצת העם כ**מועצת מדינה זמנית**, ומוסד הביצוע שלה, מנהלת-העם, יהווה את הממשלה הזמנית של המדינה היהודית, אשר תיקרא בשם ישראל.

13 חברים מתוך ה 37, היו מעין הממשלה לא פורמאלית, לממשלה זאת קראו בשם מנהל העם. בדיוק בשעה 12.00 בלילה שמה של מנהלת העם נקראה 'הממשלה הזמנית' של המדינה היהודית. למדינת ישראל מופיע שתי שמות, 'מדינת ישראל' ו'ישראל'.

לצורך פרסום המגילה יצא מעין עיתון שנקרא **'ישראל הממשלה הזמנית' עיתון רשמי מס' 1 תל אביב**.

זה היה אמור להיות סוד כמוס אבל בעצם כולם ידעו עליו.....

עניין פורמאלי חשוב, נניח שאדם ביום שבת (ו' באייר) גנב משהו משכנו, האם נחשב לעבריין, הר' עדיין אין מדינה ואין לה מוסדות וחוקים?! מה הנורמות השולטות?

כאן נכנס עקרון רציפות המשפט אומר: מה שהיה קודם ממשיך להתקיים. כלומר 'דבר המלך ומועצתו 1922', כמו שהבריטים אמרו אז עד שהכניסו את חוקיהם שחוקי השלטון העותומאני ממשיך. גם כאן מדינת ישראל, חוץ מכמה יוצאים מהכלל, החוק הבריטי ממשיך להתקיים!! כשיש מעבר משלטון לשלטון, לוקחים את החוק הקודם החוק ממשיך להתקיים עם שינויים שניתן לשנותם בהמשך. רציפות המשפט לא נאמר בהכרזת העצמאות, הרב פישמן מימון שעשה 'ברכת שהחינו', לאחר הרמת ה'לחיים', נכנסו חזרה לאולם, וקיבלו את המסמך שנקרא 'מנשר מס' 1'.

מנשר מס' 1	
מנשר מיום ה' באייר תש"ח	
בתקף הכרזת העצמאות, שניתפרסמה היום, יום ה' באייר תש"ח (14 במאי 1948), ואשר לפיה הוקמו מועצת המדינה הזמנית והממשלה הזמנית של מדינת ישראל, מכריזה בזה מועצת המדינה הזמנית לאמור:	
(1)	מועצת המדינה הזמנית זכאית להעניק מסמכות זו לממשלה הזמנית לשם חקיקה דחופה.
(2)	הוראות החוק הנובעות מהספר הלבן משנת 1939 בטלות בזה ומבטלות. הסעיפים 13 עד 15 לפקודת העלייה, 1941, והתקנות 102 עד 107 ג' לתקנות ההגנה (שעת חרום), 1945, מתבטלים בזה.
(3)	תקנות העברת קרקעות, 1940, בטלות בזה למפרע מיום כ"ט אייר תרצ"ט (18 במאי 1939).
	פרט לאמור בסעיף הקודם וכל עוד לא נתנו חוקים על ידי מועצת המדינה הזמנית או על פיה, ועד כמה שהדבר עולה בד בבד עם חוקים אלה ועם השנויים הנובעים מהקמת המדינה ורשויותיה, יעמוד בתקפו במדינת ישראל המשפט שהיה קיים בארץ-ישראל ביום ה' באייר תש"ח (14 במאי 1948).
	נתן היום, ה' באייר תש"ח (14 במאי 1948).
	מועצת המדינה הזמנית

שאומר שמה שהיה נשאר עם רציפות חוק המשפט. היה מקרה שלא אדם שרצח את אשתו ושם הרשיעו אותו. חוץ מיוצאים מן הכלל.

1. חוקים הקשורים בבריטניה – מתו. אין עוד חוקים מחייבים. אין יותר זיקה לכתר הבריטי.
2. ביטול תוקף הספר הלבן ב 1939, עקב מאורעות מ 1936 עד 1939, שאז הבריטים נכנעו לערבים והגבילו את עליית היהודים לארץ ורכישת הקרקעות. – כאן המנשר ביטל את החוק הזה. וחוקי הספר הלבן מראש אינם תקפים.
3. חוקים נסתרים – הבריטים כדי לשלוט בצורה חזקה הוציאו חוקים שלא פרסמו אותם שנתנו להם כוח. יכולים לבוא אנשים שיערערו על אותם 37 איש שקיבלו את החוקים שהוזכרו, ולכן כבר הוצא במידי החוק הראשון. (החוקים הבריטים נקראו פקודות) והחוק הראשון שהתקבל היה בעצם פקודה. והוא נקרא 'פקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח 1948' בפקודה זאת יש מספר סעיפים.

שיעור 2

בקום המדינה היתה תמיכה של בריה"מ בהקמת המדינה והיא היתה הראשונה להכרה, השנייה היתה ארה"ב.

השינוי בעמדת בריה"מ היתה עקב העמדה האנטי מערבית.

התמיכה של בריה"מ בקום המדינה, היתה מכיוון שהמפלגה הגדולה בישראל היתה אז מפלגת הפועלים.

אבל בעיקרון היה באזור שלטון של המערב, צרפתים ואנגלים.

שלוש מפלגות שהיו מחוץ לארגון הציוני בא"י:

המפלגה הקומוניסטית שהייתה נרדפת.

מפלגת אגו"י הוקמה בפולין ב 1917 והיא קמה כאנטי תזה לציונות הדתית (כיום הבית היהודי), שקדמה לאגו"י עוד לפני הקמת המנדט.

התנגדות של אגו"י היתה עקב ההבדל בתפיסה לגאולת ישראל, אגו"י טענה שהמשיח לא יגיע בפעולות פוליטיות.

אגו"י קמה ב 1924. מנהיגה הפוליטי בא"י היה הרב וד"ר יעקב דהאן (בהתחלה היה בציונות הדתית). את הקריירה שלו החל בפועל המזרחי, היה איש מבריק ומשורר ועם הזמן נהיה קיצוני יותר ונהיה המנהיג הפוליטי של אגו"י. המושג פלסטיני לא מושג שהשתמשו בו. והם התנגדו להקמת מדינה יהודית.

ב 1924 הוא נרצח ע"י הגנה. כנראה שהרצח הפוליטי הראשון ביישוב היהודי.

הגורם השלישי, היה הרביזיוניסטים, זאב ז'בוטינסקי, מי שהיה איתו חשב שהמוסדות ביישוב, היו יותר מידי וותרנים. וכשיש התנגשויות עם הערבים צריך להגיב בצורה קשה, רוב התושבים בארץ התנגדו לגישה הזאת.

רביזיוניסטים מלשון רביזה – שינוי.

ליישוב היהודי היה כוח צבאי אמנם לא מסודר, אבל היתה התארגנות, של גופים בעיקר לשמירה. הארגון הגדול המסודר ביותר של עשרות אלפי אנשים, היה ההגנה שברובו צבא מילואים (ולא חוקי). היו אנשים שפרשו מההגנה מתוך אמונה שמוסדות היישוב יותר מידי מונים.

המחתרת הראשית היתה **ההגנה** שהייתה בד"כ מתונה. (**הפלמ"ח** היה בעצם הכוח הסדיר של

ההגנה). בהתחלה עמד בראש הפלמ"ח 'וינגייט' ואחריו יצחק שדה.

האצ"ל התנגד לפעילות ההגנה והיה תקיף יותר מנה כ 4000 איש.

מהאצ"ל פרשה קבוצה קטנה יותר וקיצונית יותר שהיו בה כמה המאות אנשים בשם **הלח"י**.

רוב היישוב היהודי תמך במפלגות שכן שתפו פעולה.

עד שנות ה 30, המפלגה הגדולה ביותר ביישוב היהודי המאורגן, '**הציונים הכללים**' והיא הובילה את מוסדות היישוב עד 1930 הם נקראו כך מפני שהם לא היו דתיים ולא סוציאליסטים. בעצם היו מפלגה ימנית במובן הכלכלי ולא במובן הפוליטי. מי שהוביל אותם היו מי שעלו בעלייה הראשונה במאה ה 19. (האיכרים המבוססים בארץ, פ"ת וכו').

המפלגה שלאחר מכן השתלטה היתה **מפא"י** (מפלגת פועלי א"י), שכמה ב 1930. והיא איחוד של שתי מפלגות שמאל ציוניות, שהיו קיימות קודם (מהתחלת המאה), בראש המפלגה הגדולה שבניהן עמד **דוד בן גוריון**. היא היתה מפלגה שמאלית יותר בצד הכלכלי. ותוך זמן קצר מאוד היא הפכה להיות המפלגה השלטת, בעצם מ 1930 ועד 1977 היא הנהיגה את היישוב היהודי. (הציונים הכללים נשארו במקום השני). פרופ' חיים ויצמן שהיה הנשיא שני של מדינת ישראל היה שייך ל'ציונים הכלליים'.

שם הקורס: משטר מדינת ישראל מרצה: פרופ' אברהם דיסקין מסכם: איציק כהן

הגוף השלישי החשוב, הוא המפלגה של הציונות הדתית שהאמינה בשילוב בין פוליטי למען הקמת המדינה לבין אמונה דתית. השם המקורי של התנועה הזאת היה 'המזרחי'. למזרחי יש שתי משמעויות: **1.** שנה התפללנו למזרח. **2.** ראשי תיבות של **מרכז רוחני**. הרעיון הוא שכאשר תקום ארץ ישראל היא תהיה מרכז רוחני. אחד האנשים שמוכר והיה סופר שביטא את הרעיונות הללו היה **אחד העם – אשר צבי גינצברג**.

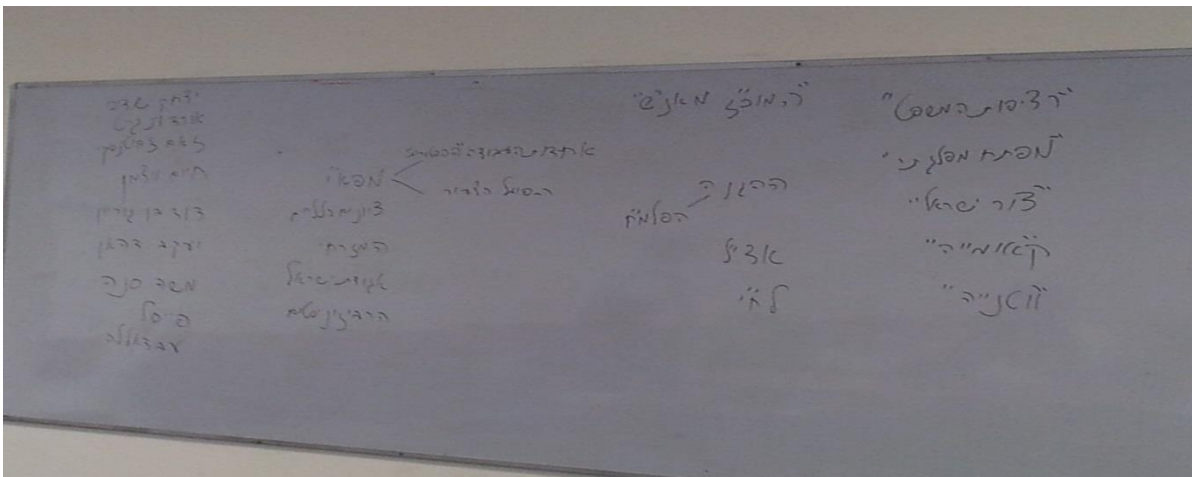
הסוד לפעילות היהודית בא"י הן המפלגות – הן מה שהחזיקו את היישוב היהודי בא"י. רוב המפלגות בזמן המנדט לא היו כמו היום שרצות לכנסת ולבחירות לתפיסת שלטון, באותה תקופה הן סיפקו שירותים שהבריטים לא סיפקו אז. כמו ספורט (הפועל – שמאל. מכבי – הציונים הכלליים. רביזיוניסטים – בית"ר. המזרחי – אליצור). קופ"ח – (הסתדרות העובדים, ומאוחדת – שמאל. מכבי ולאומית וכו'). הדבר הזה נמשך הרבה שנים לאחר הקמת המדינה. היו גם מעין 'לשכות עבודה' (גם עד תקופה מאוחרת....) **המוכ"ז מאנ"ש – המוסר כתב זה מאנשי שלומנו.....**

המפלגות היו הדבק של הציונות הלאומית. המפלגות רובן שיתפו פעולה כולן יחד עם מוסדות הציונות למעט 3 אלו שהוזכרו לעיל. בהמשך אגו"י החלו לשתף פעולה מוגבלת. **העניין המרכזי של שמאל ימין - היה חברתי כלכלי.**

המפתח המפלגתי – חלוקת משאבים לפי הכוח האלקטורלי

רישיונות עלייה (סטרפיקטים) – הבריטים נתנו לסוכנות היהודי והיא הייתה מחלקת למפלגות והחלוקה הייתה לפי הכוח האלקטורלי בבחירות האחרונות. לאגו"י היה כדאי לשתף פעולה כדי לקבל אשרות כניסה וכו'. גם את התפקידים חילקו לפי הקריטריון הזה. כמו ראש המטה הארצי של ההגנה- היה אדם בשם **משה סנה** שהיה ממפלגת הציונות הכלליים, במשך הזמן הוא שינה את עמדותיו ובסוף נהפך להיות מנהיג מק"י.

לפני החתימות על מגילת העצמאות כתוב: 'אנו חותמים על הכרזת העצמאות מתוך אמונה בצור ישראל.....', היו כאלו שהתנגדו לחתימה מתוך אמונה באלוקים, **הסוציאליסטים** התנגדו לכך והחלו ויכוח גדול והפשרה היתה 'צור ישראל'.



הבחירות הראשונות היו 25.1.1949 והיו לגוף האסיפה המכוננת שהיה צריך לקבל חוקה. הוא לא קיבל חוקה, אבל בחוק הראשון שלו נקרא בשם 'חוק המעבר', שקובע כיצד המדינה תתנהל והוא אמר שהגוף המחוקק יקרא 'כנסת' ואנחנו הכנסת הראשונה !!

שם הקורס: משטר מדינת ישראל מרצה: פרופ' אברהם דיסקין מסכם: איציק כהן

החוקים הראשונים של מדינת ישראל נקראים פקודות. לפי דעת ביהמ"ש העליון בפס"ד ב 1996, באותו מעמד יש חוקי היסוד.

בבחירות הראשונות היו 506,567 בעלי זכות הצבעה. 434,687 קולות כשרים. 3592 קולות למנדט. (שזה פחות מ 1%, לאחוז החסימה....)

המזרחי התפצלה לשתי מפלגות: המזרחי והפועל המזרחי. אגו"י גם התפצלה לשתי מפלגות: אגו"י ופועלי אגו"י. בבחירות האלו זו פעם ראשונה שהן התאחדו וקיבלו 16 מנדטים. **מפ"ם** היא איחוד של פועלי ציון שמאל ופורשי מפא"י שנקראו מפלגת אחדות העבודה.

בן גוריון חשש מכוח רב של מפלגות בן גוריון פירק את הפלמ"ח עקב ביקור שלו בין מפקדי הפלמ"ח וראה של אחוז גדול מידי של מפקדים שייכים למפ"ם והוא חשש מכוח רב ולכן החליט לפרק את הפלמ"ח בטענה שלא יהיה צבא פוליטי. בכנסת הראשונה בן גוריון הקים את המפלגה עם מפא"י (46 מנדט) יחד עם איחוד 'חזית דתית מאוחדת' (16 מנד') שהייתה באמצע בכל הנושאים הפוליטיים. והמפלגה הפרוגרסיבית הייתה השלישית (עם 5 מנדטים). ועם רשימה דמוקרטית של נצרת (2 מנד') שה"כ 69 מנדטים.

ההפתעה הגדולה שהייתה בבחירות אלו היתה מפלגת 'חרות', כזכור בן גוריון הכניס 2 נציגים מהרביזיוניסטים, שלא הצליחו להיכנס. מי שהצליח להיכנס הוא מנחם בגין שהקים את 'חרות' וקיבלו 14 מנדטים. וזה משום שהרבה אנשי אצל רבים שהעדיפו אותם משום שהבחורים חיפשו את מנהיגי המחתרות.

בחירות לאסיפה המכוננת 25.1.1949

שם המפלגה	יו"ר הרשימה	מנדטים	מספר קולות
מפא"י	דוד בן-גוריון	46	155,274
מפ"ם	מאיר יערי	19	64,018
חזית דתית מאוחדת	יהודה לייב פישמן	16	52,982
תנועת החרות	מנחם בגין	14	49,782
הציונים הכלליים	ישראל רוקח	7	22,661
המפלגה הפרוגרסיבית	פנחס רוזן	5	17,786
ספרדים ועדות מזרח	בכור-שלום שטרית	4	15,287
מק"י	שמואל מיקוניס	4	15,148
רשימה דמוקרטית של נצרת	סיף א-דין א-זועבי	2	7,387
רשימת הלוחמים	נתן פרידמן	1	5,363

שם הקורס: משטר מדינת ישראל מרצה: פרופ' אברהם דיסקין מסכם: איציק כהן

		ילין	
5,173	1	רחל כהן	ויצו
4,399	1	זכריה גלוסקא	התאחדות התימנים בישראל

רה"מ הוא דוד בן גוריון ממפלגת מפא"י (ירדן גדולה פי 3 משטח ישראל היום), (אצל הערבים יש שני סוגי לאומיות. **קאומיה** – הלאומיות הערבית הכלל עולמית. ויש את הלאומיות המקומית, **וואטניה**, כמו במצרים, סוריה).

הערבים זכו למדינות עקב השותפות במלחמת העולם הראשונה, בזכות משפחה אחת שהייתה בערב הסעודית שעזרה במלחמה עם הבריטים שהביסו את האימפריה הטורקית (ראו ערך הסרט לורנס 'איש ערב').

כפרס נתנו להם את השליטה בכל המרחב. פייסל ועבדאללה היו שני אחים שעזרו למלחמה של הבריטים עם הטורקים .

פייסל היה אמור להיות המלך של סוריה ולבנון, אך הצרפתים ששלטו שם התנגדו והוא נהיה מלך עירק.

עבדאללה קיבל את ירדן – הממלכה השמית של עבר הירדן.(נכדו היה המלך חוסיין)

נחתם הסכם בין פייסל, עם וויצמן על החלוקה. שהיה אמור לשלוט על סוריה. אך מכיוון שלא היה להם קשר בין הצרפתים לבינו, הם לא הסכימו לתת להם את סוריה. ואז הבריטים נתנו לו לשלוט על עירק.

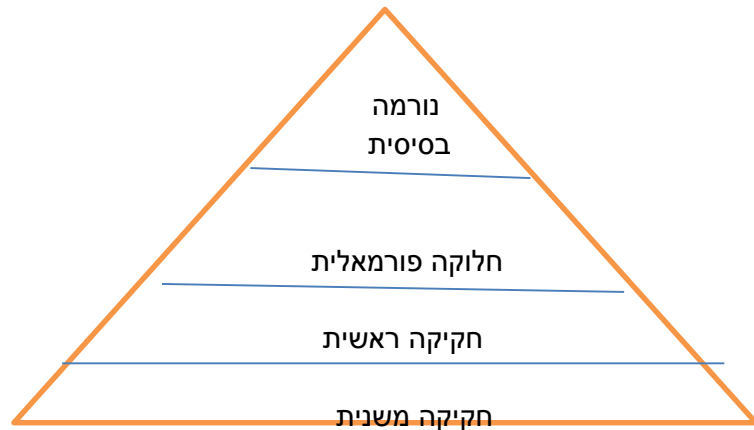
סייקס ופיקו החליטו על חלוקת גבולות המדינות. עפ"י מפה וסרגל לאחר החלוקה הלאומיות המקומית הערבית התחזקה.

המושג 'פלסטיני' לא היה מצוי ולא השתמשו בו ערביי המקום. זה מושג שהתחזק בתקופה האחרונה.

חאג' אמין אל חוסייני המנהיג הבכיר בתקופת מלחמת העולם השנייה, לא הגדיר את עצמו ולא קרא לעצמו 'פלסטיני'.

שיעור 3

פירמידה של נורמות



כאשר יש סתירה בין הנורמה הבכירה לנמוכה הנורמה הבכירה היא הקובעת. ולכן חוקה פורמלית היא במעמד גבוה מחקיקה ראשית וחוקים לא יכולים לסתור חוקה פורמלית. **חוקה מטריאלית** מטפלת בחוקים של רשויות השלטון ויחסי הרשויות עם האזרחים, הזכויות של האזרחים, כללים של החומר נקבעת **לפי התוכן שלה ולא ע"פ המעמד שלה**. **חוקה פורמאלית** מסמך עליון לחקיקה ראשית ונקבע לפי המעמד שלו ולא ע"פ התוכן שלו.

בהכרזת העצמאות קובעים שתקבע חוקה ע"י האסיפה המכוננת הנבחרת לא יאוחר מ 1 באוקטובר 1948. בעצם הבטחה לקיום חוקה פורמאלית ולא מטריאלית ועד היום לא התקבלה חוקה במדינת ישראל.

גם הבחירות לא התקיימו ב 1 באוקטובר 1948 למרות שהיה כתוב בהכרזת העצמאות. בתאריך 25.1.1949 היו הבחירות הכלליות הראשונות במדינת ישראל לאסיפה המכוננת ולא לכנסת. בישראל הכוונה וההבטחה היתה שהולכים לקבל חוקה ע"י האסיפה המכוננת לאחר שתבחר. ואפילו היתה וועדה של היישוב היהודי לקבלת חוקה ואף הביאו הצעה שהיום אינה רלוונטית. הפרלמנט = הכנסת. שתקבל את החוקים והם נקראו 'האסיפה המכוננת'. **החוק הראשון בישראל**, שקיבלו האסיפה המכוננת נקרא 'חוק המעבר' – תש"ט 1949 (לימים הכנסת). בחוק נכתב: 'האסיפה המכוננת יקבעו חוקים' המטרה לימור את התשתית למסגרת השלטון.

וקבעו 'שבית המחוקקים – יהיה הכנסת'. **פקודות מועצה** פקודות שהתקבלו ע"י המועצה הזמנית עד פברואר 1949 שאז נקבע 'חוק המעבר' שבו קבעו שהתקבלו חוקים ע"י הכנסת. ומאז התקבלו חוקים. **פקודות מנדטוריות** – פקודות משלטון המנדט שנלקחו לשלטון המדינה והוחלטו ע"י מועצת העם. **חוקת המעבר** – אין לו מעמד מעל החוקים ולכן לא חוקה פורמאלית והוא בסיס של **חוקה מטריאלית**.

שאלה במבחן----- **התחייבות לחוקה פורמאלית**- 1. בהכרזת העצמאות. 2. הבחירות לאסיפה מכוננת. 3. מוסדות היישוב הכינו הצעה. היה ויכוח האם לקבל חוקה או לא?! הרבה תיארו 'שבגלל הדתיים' לא קיבלו חוקה למדינת ישראל משום שיש 'חוקי התורה' – עובדה לא נכונה!! **שאלה במבחן**----- **מי זה זרח ורהפטינג** – היה מתנועת הפועל המזרחי והכין הצעת חוקה מתוך וועדה של היישוב לקבלת חוקה. וזה מראה שהטענה שקבלת חוקה נשללה בגלל הדתיים!!

אגודת ישראל לא רצו שתהיה חוקה אבל היו מיעוט. הסיבה היתה משם שבן גוריון לא רצה לקבל חוקה שלמרות שלא נאמר ע"י מפורשות. בן גוריון אמר: 'בינתיים לא כדאי לקבל חוקה.....' בקום המדינה היו בישראל 600 אלף איש. והרוב היה בתפוצות. גם כיום הרוב היהודי נמצא בתפוצות. במדינת ישראל מרוכזים הרוב היהודי במקום אחד. בן גוריון טען: לחכות ליהודים שיגיעו לארץ כדי שיוכלו לקחת חלק בחוקה ולהביע עמדה (לא רצה לריב עם אגו").

לדעת דיסקין – אין צורך בחוקה כדי לא לתת סמכויות אנטי דמוקרטיות לביהמ"ש העליון ועוד מס' חוקים שאינם ראויים. בניו זילנד ובריטניה מדינות דמוקרטיות ואין בהם חוקה. סה"כ במדינת ישראל חיים טוב בלי חוקה. 'המכון הישראלי לדמוקרטיה' כתב חוקה ודיסקין כתב חוקה נגדית כדי שלא יקבלו את החוקה שהציעו (גבר גבר !!!)

הסיבה האמיתית שבן גוריון לא רצה חוקה – כדי לא לקשור את הידיים של המפלגה הגדולה (מפא"י) וכדי לא להגביל את השלטון. ולכן הימין הקיצוני – 'חרות' והשמאל הקיצוני (קומוניסטים) רצו לקבל חוקה פורמאלית וכן האופוזיציה והכל כדי להגביל את השלטון. בתאריך 13.6.50 הוויכוח על החוקה הסתיים בהחלטת הכנסת 'החלטת הררי'.

הקואליציה בכנסת ה 1 : מפא"י, החזית הדתית, הפוגרסיביים (ימין מתון) המיעוטים סה"כ 69 חכ"ם.

החלטת הררי – פשרה! שהושגה ע"י קבלה בכנסת ב 13.6.50 על נושא החוקה: 'לא נקבל בינתיים חוקה בינתיים נקבל חוקי יסוד. כל חוק יסוד הוא פרק בחוקה שתתקבל בבוא העת במידה וועדת חוק ומשפט תסיים לכתוב את כל חוקי היסוד ויעברו לכנסת. ורק אז הכנסת תקבל את החוקה'. חוק היסוד הראשון התקבל בסוף כהונת הכנסת ה 3 (1958) חוקי יסוד יש להם סטטוס של חוקים רגילים.

חוקה משילות מרץ 2014

משנה את חוק יסוד הממשלה חוק יסוד הכנסת.

השינויים:

1. הגבלה של מספר השרים וסגניהם. מספר מרבי $1+18=19$ שרים. ולא יעלה על 4 סגנים. הסיבה היא בגלל הפופולריות של הציבור, (התחייבות של יש עתיד וישראל בתינו) לכאורה כדי לחסוך כסף. כדי להרחיב עוד שרים, צריך רוב של 70 חכ"ם

שיעור 4

חוקי יסוד

חוק הררי שידוע בשם פסק דין המזרחי בשנת 1995, בו ביהמ"ש קבע שכל חוקי היסוד עדיפים על חוקים רגילים.

13ביוני 1950. חבר הכנסת יזהר הררי, חבר המפלגה הפרוגרסיבית, לוקח יוזמה ומציע הצעה: "הכנסת הראשונה מטילה על ועדת החוקה, חוק ומשפט להכין הצעת חוקה למדינה. החוקה תהיה בנויה פרקים-פרקים, באופן שכל אחד מהם יהווה חוק יסודי בפני עצמו. הפרקים יובאו בפני הכנסת, במידה שהוועדה תסיים את עבודתה, וכל הפרקים יחד יתאגדו לחוקת המדינה" (החלטת הררי). ברוב של 50 נגד 38, מקבלת הכנסת החלטה וגוזרת על מדינת ישראל לחיות ללא חוקה למשך יותר משישים השנים הבאות.

ב 1992 התקבלו 3 חוקי יסוד חשובים:

1. חופש העיסוק

2. כבוד האדם וחירותו

3. חוק יסוד ממשלה שני (בוטל).

הטענה של ביהמ"ש בפסק המזרחי היתה שהחוקה של חוקי היסוד ב 92 נתנה בעקיפין לכל חוקי היסוד שהתקבלו קודם מעמד שהוא בכיר על החוקים הרגילים. והיום ההלכה המקובלת בביהמ"ש העליון (לטענת דיסקין מוטעית). ולכן הפירמידה היום שונה,

נורמה בסיסית חוקי יסוד(כולם).

חקיקה ראשית - פקודות מועצה ופקודות מנדטוריות חוקיים.

חקיקה משנית

כיום יש לביהמ"ש יכולת לביקורת שיפוטית. מאז ביהמ"ש פסל לפחות 7 חוקים.

ביקורת שיפוטית היא ביקורת של **הרשות השופטת** על פעולתן של שתי הרשויות האחרות, **הרשות המחוקקת והרשות המבצעת**. ביקורת על הרשות המחוקקת מתבטאת בפסילתו של **חוק**, בנימוק שהוא עומד בסתירה ל**חוקה** או לחוק בעל מעמד גבוה מזה של החוק הנפסל. ביקורת על הרשות המבצעת מתבטאת בפסילת החלטה של הרשות המבצעת (כולל פסילה של **חקיקת משנה**, עקב פגמים בהחלטה זו, ובפרט סתירה בינה ובין חוק.

ב 1969 זו היתה הפעם הראשונה שביהמ"ש פסל חוק בבג"צ 'ברגמן' (יש ראשון ושני). הראשון הוא מ 1969. השני מ 1973.

בג"צ ברגמן הוא נקוד מפנה במדינת ישראל. סעיף 4 של חוק יסוד הכנסת שמדבר על שיטת הבחירות לכנסת והוא אומר שיש להם 6 תכונות. ומה שמופיע בסוף הסעיף הוא מה שמעניין.

הקובע כי הכנסת תיבחר בבחירות כלליות, ארציות, ישירות, שוות, חשאיות ויחסיות, אפשר לשנות רק ברוב של 61 חברי הכנסת:

והמשפט החשוב אומר: 'אין לשנות סעיף זה אלא ברוב של חברי הכנסת'.

ישנם 3 חוקי יסוד שאת החוק כולו לא ניתן לשנות אלא ברוב של חברי הכנסת- 61 חכים. מתוך 12 חוקים יש 9 שיכולים להשתנות ברוב רגיל.

ישנם 3 חוקי יסוד שאסור לשנות אותם אלא אם כן יש רוב של 61 חכים:
חופש העיסוק (1992)
הממשלה (עודכן ב 2001)

חוק משאל העם (2014)

בג"צ ברגמן, כבר בחוק היסוד הראשון שלו בסעיף 4, שיטת הבחירות לכנסת שרק את הסעיף הזה ניתן לשנות ברוב של 61 חכ"ם. חוק שניתן לשנות אותו ברוב מיוחד נקרא סעיף (חוק) משוריין.

הפעם הראשונה שבה נקבע שחוק של הכנסת סותר חוק יסוד ועל כן 'לא חוקתי' הייתה בבג"צ ברגמן נ' שר אך ברוח הימים של אז, חרף הביקורת על חקיקת הכנסת, נקט בית המשפט העליון לשון זהירה: - האוצר

"חלילה לנו מלהתערב בחקיקת הכנסת

לטענתו של העותר, עורך דין, אהרון ברגמן, חוק המימון לכנסת סותר את ס' 4 לחוק יסוד: הכנסת שבו נקבע כי על הבחירות להיות שוות. לשיטת העותר, מימון אך ורק של מפלגות שהיו בכנסת השישית, ומניעת מימון ממפלגות חדשות שטרם נבחרו אך רוצות לרוץ לראשונה לכנסת פוגע בעיקרון השוויון. בית המשפט העליון קבע כי יש לבחון את התקיימותו של עיקרון השוויון באופן מהותי - ומימון אך ורק של מפלגות מן הכנסת היוצאת פוגע בעיקרון השוויון. עם זאת, עיקרון השוויון אינו מוחלטת והוא נסוג מפני שיקולים כגון איסור על מפלגה להיבחר אם היא חותרת תחת עצם קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית, כמו גם שיקולים טכניים: אחוז החסימה, חיוב 'רשימה המתמודדת בבחירות להפקיד ערבון, מימון המפלגות ביחס לגודלן, היות חברי ועדת הבחירות חברי הכנסת היוצאת וכו

בסופו של יום הורה בג"צ לשר האוצר לעשות אחת מן השניים:

א. הואיל לחוק המימון לכנסת סותר את חוק יסוד: הכנסת וניתן לקבלו רק ברוב מוחלט של חברי הכנסת, על הכנסת להצביע בחוק מחדש ורק אם יתקבל ע"י הרוב המוחלט של חברי הכנסת (קרי 61 ח"כים) יהיה החוק תקף. או לחלופין:
ב. לתקן את החוק כך שלא יפגע בעיקרון השוויון, לפי ההצעה שהוצעה לעיל.

ב 1969 התקבל חוק מימון בחירות, המדינה נותנת לרשימות המועמדים, (מפלגות) תמיכה כספית מהמדינה. זו הפעם הראשונה שהיה חוק מימון. שנתן כבר למפלגות שהיו כבר קיימות בכנסת. (לכנסת ה 7).

איך ?

המפלגות יקבלו מימון באופן פרופורציוני לייצוג שלהם בכנסת היוצאת. אהרון ברגמן עתר ב 69 לבג"צ ואמר לו שחוק זה עומד בסתירה לסעיף 4 לחוק הכנסת וחוק זה לא התקבל ברוב של 61 וזו סתירה בין מה שהתקבל ברוב רגיל, לבין חוק יסוד בסעיף 4. ברגמן אמר שעצם חלוקת כסף למפלגות לפי הגודל שבכנסת הקודמת זה אינו שוויון !! משום שמפלגות אחרות או אזרח רגיל אינו יכול להתמודד כשווה. וביהמ"ש קיבל את טענתו. לטענת דיסקין הכנסת היתה יכולה לענות שהיא מפרשת את החוק בצורה אחרת. בעצם הכנסת קיבלה את החלטת בג"צ והעבירה את החוק ברוב של 61 לפי הכוח של המפלגות לפי התוצאות בפועל שהתקבלו לאחר הבחירות, כלומר התשלום בהתחלה יהיה מקדמות וההפרש יהיה לאחר התוצאות!

ואם המפלגה תקבל פחות, אזי המפלגה תצטרך לממן את הפרש ההוצאה. זה המקרה הראשון שבו הופעלה ביקורת שיפוטית במדינת ישראל.

ב 1995, פסק דין המזרחי הרחיב את הנושא.

בבג"צ ברגמן השני (השופט הכי אנטי אקטיביסט - משה לנדאו) ב 1973 החוק השתנה, חוק המימון השתנה מול שנת 69 שהיה הוראת שעה. שני סוגים של כסף:

מימון פעילות שוטפת של המפלגות – לפי הגודל של המפלגות שהיה לפני הבחירות.
מימון בחירות – יעשו את הסידור שנעשה ב 69 (לאחר ברגמן ה 1), ויתוקן לאחר תוצאות הבחירות.

שם הקורס: משטר מדינת ישראל מרצה: פרופ' אברהם דיסקין מסכם: איציק כהן

לנדאו בפסק הדין אמר, אני הפעם לא מוכן לקבל את טענת ברגמן, משום שהמושג הזה של שוויון אומר שאם עבדאללה ואיציק יקימו מפלגה אז הם יקבלו מימון כמו מפלגת העבודה?! שאז היה להם 69 מנדטים.....

זה אינו שוויון. הסיודור של החוק הוא אינו שוויון מוחלט כי זה לא סביר לתת לפלגה קיימת ולמפלגה שעוד לא נולדה את אותו הדבר !!

3 סוגי שריוני חוקים:

1. רוב של 61 חכ"ם

2. סעיף 4 בחוק חופש העיסוק;

אין בכוחן של תקנות שעת חירום לשנות חוק יסוד זה, להפקיע זמנית את תוקפו או לקבוע בו תנאים. סעיף 5:

אין לשנות חוק יסוד זה אלא בחוק יסוד שהתקבל ברוב של חברי הכנסת.

3. פסקת ההגבלה מופיע בסעיף 8 של חוק יסוד האדם וחירותו:

'אין פוגעים בזכויות שלפי חוק יסוד זה, אלא בחוק ההולם את ערכיה של מדינת ישראל, שנועד

חוקי היסוד של מדינת ישראל :

1. [חוק-יסוד: הכנסת 1958](#)
2. [חוק-יסוד: הממשלה- תוקן ב 2001](#)
3. [חוק-יסוד: הממשלה \(בתוקף בכנסת ה-14 וה-15\)](#) – חופש העיסוק – 1992 ותוקן ב 1994. **ירד...**
4. [חוק-יסוד: הממשלה \(בתוקף עד לכנסת ה-13\)](#) – כבוד האדם וחירותו. **ירד.....**
5. [חוק-יסוד: נשיא המדינה](#)
6. [חוק-יסוד: מקרקעי ישראל](#)
7. [חוק-יסוד: משק המדינה](#)
8. [חוק-יסוד: הצבא](#)
9. [חוק-יסוד: ירושלים בירת ישראל](#)
10. [חוק-יסוד: השפיטה](#)
11. [חוק-יסוד: מבקר המדינה](#)
12. [חוק-יסוד: חופש העיסוק](#) –
13. [חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו](#)
14. [חוק-יסוד: תקציב המדינה](#) – **ירד.....** מעין הוראת שעה, הכל בגלל דיסקין .
15. חוק יסוד משאל העם 2014.

בסה"כ לפי הספירה של דיסקין יש 12 חוקי יסוד

שיעור 5

הנושא שלנו הוא הפירמידה .
 בעבר אמרו חוקי יסוד הם כמו חוקים רגילים ללא מעמד עדיף.
 ביהמ"ש בפסד המזרחי מ95, אמר שכל חוקי היסוד עדיפים על חוקים רגילים.

12 חוקי היסוד התקפים להיום

הסדרים הנוגעים למעמד מיוחד של חוקי היסוד			
שם החוק	רוב מיוחד ועניינו	פסקת הגבלה	חסינות מתקנות לשעת חירום
חוק יסוד: הכנסת (1958)	שיטת הבחירות – 61 הארכת כהונה – 80 חסינות מתקנות לשע"ח – 80		יש
חוק יסוד: מקרקעי ישראל (1960)	אין שום הסדר הנוגע למעמד מיוחד		
חוק יסוד: נשיא המדינה (1964)			יש
חוק יסוד: משק המדינה (1975)	הסדר בהעדר תקציב – 61		
חוק יסוד: הצבא (1976)	אין שום הסדר הנוגע למעמד מיוחד		
חוק יסוד: ירושלים בירת ישראל (1980)	שינוי תחום – 61 העברה לגורם זר – 61		

שם הקורס: משטר מדינת ישראל מרצה: פרופ' אברהם דיסקין מסכם: איציק כהן

יש			חוק יסוד: השפיטה (1984)
אין שום הסדר הנוגע למעמד מיוחד			חוק יסוד: מבקר המדינה (1988)
יש	יש		חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו (1992)
יש	יש	החוק כולו – 61	חוק יסוד: חופש העיסוק (1994) (1992)
יש		החוק כולו – 61	חוק יסוד: הממשלה (1968, 1992) 2001
יש		החוק כולו – 61 ביטול הצורך במשאל -- 80	חוק יסוד: משאל עם (2014)

יש היום 3 חוקים שלא ניתן לשנות אותם אלא ברוב מיוחד של 61: העיסוק, הממשלה, משאל עם. בתוך סעיף הרוב ישנם שינויים שמופיעים לגבי שינויים ברוב גבוה יותר: הכנסת – הארכת כהונה 80, חסינות מתקנת 80.

פסקת ההגבלה הוא סוג של פטנט לרומם חוק מעל חוק רגיל ומופיעים בשני חוקים: כבוד האדם וחירותו וחוק חופש העיסוק.)
לחופש העיסוק יש את 3 בשריונים והוא בעצם החוק הבכיר של מדינת ישראל.
(61, הגבלה, חסינות לשעת חירום).

סעיף 4 לחופש העיסוק: " אין פוגעים בחופש העיסוק אלא בחוק ההולם את ערכיה של מדינת ישראל, שנועד לתכלית ראויה, ובמידה שאינה עולה על הנדרש, או לפי חוק כאמור מכוח הסמכה מפורשת בו."

וסעיף 8 לחוק חירות האדם וחירותו: אין פוגעים בזכויות שלפי חוק-יסוד זה אלא בחוק ההולם את ערכיה של מדינת ישראל, שנועד לתכלית ראויה, ובמידה שאינה עולה על הנדרש, או לפי חוק כאמור מכוח הסמכה מפורשת בו.

השופטים הם אלו שקובעים מה זה הולם ומהי ראויה ומה מידה.

משום שהכנסת לא קבעה מהם הערכים הברורים, הכנסת נתנה רשות לביהמ"ש לפסול כל חוק!

שם הקורס: משטר מדינת ישראל מרצה: פרופ' אברהם דיסקין מסכם: איציק כהן

תקנות לשעת חרום מקורות בפקודות סדרי השלטון והמשפט(החוק הראשון של מועצת המדינה הזמנית).

שאלה יש שעת חרום, אז הממשלה (כל שר בממשלה), יכול לקבל תקנות להגביל ולשנות חוקים בתנאים מסוימים- בהכרזת מצב חרום. וזה נמשך לתוך החוקים. התנאים לקבל תקנות לחרום:

1. רק כשיש מצב חרום.
2. שיבטלו חוקים רק למטרות מסוימות.
3. כוחן יפה רק ל 3 חודשים, לאחר מכן התקנה מבוטלת, אבל לפי ההסדר שהיה קיים אז. כאשר קיבלו את חוק יסוד הממשלה השני הביאו את תקנות שעת החרום לתוך הממשלה והיום זה עבר לחוק יסוד הממשלה החדש התקבל ב 2001. סעיפים אלו הם 38 ו 39 לחוק יסוד הממשלה החדש. סעיף 38 : מדבר על מצב חירום מי רשאי להכריז. סעיף 39 מדבר על התקנות. בכל שנה הכנסת מקבלת מחדש שיש מצב חירום.

<p>38. (א) ראתה הכנסת שקיים במדינה מצב של חירום רשאי היא, ביוזמתה או על פי הצעת הממשלה, להכריז על מצב חירום.</p> <p>(ב) תקופת תוקפה של ההכרזה תהא כפי שנקבע בה, אך לא תעלה על שנה; הכנסת רשאית לחזור ולהכריז על מצב חירום כאמור.</p> <p>(ג) ראתה הממשלה שקיים במדינה מצב של חירום ושעקב דחיפות העניין יש להכריז על מצב חירום עוד לפני שניתן לכנס את הכנסת, רשאית היא להכריז על מצב חירום; תוקפה של ההכרזה יפקע כעבור שבעה ימים מיום נתינתה, אם לא אושרה או בוטלה קודם לכן על ידי הכנסת בהחלטה של רוב חבריה; לא התכנסה הכנסת, רשאית הממשלה לחזור ולהכריז על מצב חירום כאמור בסעיף קטן זה.</p> <p>(ד) הכרזות הכנסת או הממשלה על מצב חירום יפורסמו ברשומות; לא ניתן לפרסם הכרזה על מצב החירום ברשומות, תפורסם ההכרזה בדרך מתאימה אחרת, ובלבד שתפורסם ברשומות מיד כשניתן יהיה לעשות כן.</p> <p>הכנסת רשאית, בכל עת, לבטל הכרזה על מצב חירום; הודעה על הביטול תפורסם ברשומות.</p>	<p>הכרזת מצב חירום</p>
--	-------------------------------

<p>39. (א) במצב חירום רשאית הממשלה להתקין תקנות שעת חירום כדי להגן על המדינה, ביטחון הציבור וקיום האספקה והשירותים החיוניים; תקנות שעת חירום יונחו על שולחן ועדת החוץ והביטחון של הכנסת סמוך ככל האפשר לאחר התקנתן.</p> <p>(ב) ראה ראש הממשלה כי לא ניתן לכנס את הממשלה וכי קיים צורך דחוף וחיוני להתקין תקנות שעת חירום, רשאי הוא להתקין או להסמיך שר להתקין.</p> <p>(ג) תקנות שעת חירום כוחן יפה לשנות כל חוק, להפקיע זמנית את תוקפו או לקבוע בו תנאים, וכן להטיל או להגדיל מסים או תשלומי חובה אחרים, והכל זולת אם אין הוראה אחרת בחוק.</p> <p>(ד) אין בכוחן של תקנות שעת חירום למנוע פניה לערכאות, לקבוע ענישה למפרע או להתיר פגיעה בכבוד האדם.</p> <p>(ה) לא יותקנו תקנות שעת חירום ולא יופעלו מכוחן הסדרים, אמצעים וסמכויות, אלא במידה שמצב החירום מחייב זאת.</p>	<p>התקנת תקנות שעת חירום</p>
---	-------------------------------------

(ו) תוקפן של תקנות שעת חירום יפקע כעבור שלושה חודשים מיום התקנתן, זולת אם הוארך תוקפן בחוק, או שבוטלו על ידי הכנסת בחוק או בהחלטה של רוב חברי הכנסת.
(ז) תקנות שעת חירום ייכנסו לתוקף עם פרסומן ברשומות; לא ניתן לפרסמן ברשומות, הן יפורסמו בדרך מתאימה אחרת, ובלבד שיפורסמו ברשומות מיד כשניתן יהיה לעשות כן.
(ח) חדל מצב החירום להתקיים, יוסיפו תקנות שעת חירום להתקיים לתקופת תוקפן אך לא יותר מ-60 ימים מסיום מצב החירום; תקנות שעת חירום שתוקפן הוארך בחוק, יוסיפו לעמוד בתוקפן.

חוק הבחירות לכנסת נוסח משולב 1969 תשכ"ט :
בסעיף 149 אומר: 'אין בכוחן של תקנות לשעת חירום לשנות חוק זה'.

ב 1945, נקעה נפשם של הברטים מהיהודים והערבים שעשו להם את המוות, לאור מעשי הטרור, הם הוציאו תא תקנות ההגנה, שנתנו להם כוח לעשות כל מיני דברים שא מקובלים במדינות דמוק', למשל: סגירת עיתונים. הדבר היותר מפורסם, שעל י תקנות ההגנה ניתן לעצור אדם מעצר מנהלי ללא משפט.

בשנת 1980 הממשלה הראשונה של הליכוד, ריכזו את תקנה ההגנה בנושא המעצר המנהלי.

שיעור 6

יש אירוע אחד שהשפיע הכי הרבה על הפוליטיקה הישראלית עד שנת 67. 'עסק הביש' - ומה שיצא ממנו פרשת לברון, זה האירוע הכי חשוב עד מלחמת ששת הימים ולדעת דיסקין זה גם מה שלכאורה מסביר את המהפך של 1977 עליית הליכוד לשלטון. <http://main.knesset.gov.il/About/Lexicon/Pages/lavon.aspx>
הסיפור – בתחילת שנות ה 50, היו לנו 4 מערכות בחירות: 1949 לאסיפה המכוננת. היו שתי ממשלות שהיה להם אותו הרכב. 1950 הקדמת בחירות לכנסת השנייה. הממשלה הראשונה (השלישית בכלל), היא היתה ממשלה שישבו בה הדתיים יחד עם מפאי, הפרוגרסיביים, הספרדים.. בממשלה הרביעית במקום החרדים הכניסו את הציונים הכללים (20 מנדט והצטרפו אליהם עוד). הממשלה הרביעית היא השנייה של הכנסת השנייה (להסתכל ברשימה), היא התקיימה עד תחילת ינואר 1954.
בן גוריון בסוף 53, החליט לפרוש מהחיים הפוליטיים לשדה בוקר. ואז היה צורך להקים את אותה ממשלה עם רוה"מ חדש.
עד אז לבן גוריון היו שני תפקידים, רוה"מ ושהב"ט. וכעת צריך למלא את מקומו.
בממשלה החמישית מילאו את מקומו שני אישים.
משה שרת כרוה"מ (שהיה שר החוץ) ובתור שר הביטחון מינו את פנחס לברון (שהיה שר החקלאות).
המבנה של המודיעין הישראלי היה שונה מאוד מה שקיים היום (כיום יש 3.5 זרועות למודיעין: מוסד, שב"כ, אמ"ן ומחלקת המחקר של משרד החוץ שנוסדה לאחר דוח גרנט) כיום יש חלוקה ברורה בניהם, אז לא היה ברור.
בתחילת שנות ה 50 ישראל החליטה להקים יחידה של סוכנים לא פעילים במצרים. יחידה מאוד קטנה והייתה מורכבת מיהודים שחיו באותה תקופה בעיקר מאלכסנדריה ומקהיר.

שם הקורס: משטר מדינת ישראל מרצה: פרופ' אברהם דיסקין מסכם: איציק כהן

את היחידה הזאת הקים אמ"ן (ראש אמן היה ג'יבלי). היחידה הזאת היתה רדומה. בישראל הם עברו אימונים צבאיים, חבלה (לא מוצלח) קיבלו דרגות קצונה וחזרו למצרים. ב-1952, היתה הפיכה במצרים, עד אז מלך המלך פארוק שהיה באוריינטציה מערבית. והוא הפסיד את השלטון במהפכת הקצינים הצעירים שבראשם עמד קצין בשם מוחמד נג'יב והוא הוחלף עי ג'מאל נאצר.

יש שתי לאומיות ערביות המקומית והכלל לאומית ערבית.

נאצר היה הנביא הגדול של כלל הלאומית הערבית והוא לא היה מעוניין באוריינטציה פרו מערבית ומהר מאוד הוא התקשר למנהיגים שונים בעולם שלא היתה להם אוריינטציה מערבית, כמו הודו.

ב-56 הוא רצה להלאים את התעלה (מבצע קדש ב-56).

עלה רעיון, שאותה יחידה שבמצרים תחל לפעול כדי לסכסך בין המערב לבין המצרים, שאז אותן מדינות יחברו לישראל....

ב-26.1.53 בן גוריון עוזב.

בממשלה החמישית יש רוה"מ ושהב"ט חדשים שאין הם ניסיון.

ללברון אין ניסיון בביטחון, הרמטכ"ל היה גם חדש (משה דיין) שכונה אבו ג'ילדה ע"ש הגנב הידוע).

מנכ"ל משהב"ט בחור צעיר שמעון צעיר. הם לא הסתדרו יחד.

ההוראה היתה להפעילם ביוני במטרות מערביות, חבלה שלא ע"מ להרוג או לפגוע כדי לתת רושם של לאומניים מצריים שפוגעים במערביים.

פיליפ נתנזון, אחד הפעילים הופעלה לו הפצצה בכיסו לפני תחילת הפעולה ומשם כל החוליה נחשפה.

חברי החוליה הועמדו למשפט מהיר, המפעיל הישראלי בשם מקס בינט נתפס והתאבד בכלא. שניים מהחברים זוכו. שניים תלו(מרזוק ואזר) וכל היתר קיבלו עונשי מאסר.

אחד מהם היתה אישה בשם מרסל נינו (15 שנה- הגבוה ביותר לאשה עד אז). ניסתה להתאבד....

כשנודע הדבר לבן גוריון שישב בשדה בוקר הוא כינה זאת בשם 'עסק ביש' שעלה בחיי אדם.

לחוליה היה מפקד ישראל נוסף, אברי אלעד (אברהם זנדברג), אותו לא תפסו, לפני שעזב את מצרים הספיק למכור את המכונית ועזב... כינויו לימים היה 'האדם השלישי' שבא מסרט 'האדם השלישי'.

הפרשה נודעה לציבור בשנות ה-60.

האדם השלישי המשיך לעבוד ברשתות ריגול ישראליות והוא הודיע שיש לו קשר למרגל מצרי וקיבל הוראה לא להמשיך לעבוד איתו, הוא כמובן נשפט וישב בכלא. יש חשש שמי שהסגיר את היחידה

הזאת היה אברי אלעד. הוא נפטר ואין מידע אמיתי....

כשהעסק הביש התפוצץ ב-54 אף אחד לא ידע על כך, במערכת הפוליטית כן ידעו את הדבר ועלתה השאלה 'מי נתן את ההוראה?'

היו שתי אפשרויות:

1. שר הביטחון (פנחס לבון).

2. ראש אמ"ן (בנימין ג'יבלי).

מלכתחילה זאת אינה תוכנית מוצלחת.

הוקמה וועדה(אולשן דורי) שתבדוק את העניין ב-54. ישבו בה, נשיא ביהמ"ש העליון יצחק אולשן ויעקב דורי שהיה הרמטכ"ל הראשון של צהל.

ומסקנתם היתה שהם לא יכולים להכריע (ועדת התיקו).

לאחר וועדת התיקו, אמרו שלברון לא נתן את ההוראה, אבל לברון לא יכול להמשיך כשר בטחון משום שאינו שולט. ובמקומו הביאו את דוד בן גוריון כשר תחת שרת.

ב-55 חזר לפעילות פוליטית מלאה וחזר להיות רוה"מ ושהב"ט זרק את שרת ומינה את גולדה כשרת החוץ.

שם הקורס: משטר מדינת ישראל מרצה: פרופ' אברהם דיסקין מסכם: איציק כהן

שלוש שנים מאוחר יותר ובסוף 58, התברר לראש אמ"ן החדש עניין המכתב המזויף של ג'יבלי והוא סיפר זאת ללברון שהתמנה כמזכיר ההסתדרות (שהיה אז הרבה יותר חשוב ממה שהיה היום). בשנת 59 (הממשלה ה-9 בכנסת הרביעית שכיהנה עד 61) עם הממצא הזה בא לברון לבן גוריון וביקש ניקוי של שמו.

מתמנת וועדה חדשה והיא וועדה של 7 שרים, בראשה עמד שר המשפטים (איש הוועדה הפרוגרסיבית) פנחס רוזן (פניקס רוזנבליט). ונקראת בשם וועדת השבעה והם פה אחד מחליטים לתת ניקוי ללבון שלא נתן את ההוראה.

בן גוריון לא היה מוכן לקבל את המסקנות של הוועדה, (משום שזה ילכלך את השמות של פרס ודיין (הם חבריו)) משום שוועדה פוליטית לא יכולה לקבל החלטה בנושא משפטי עובדתי, אם רוצים אזי צריך להקים וועדה שבראשה יעמוד שופט. נשאלת השאלה מדוע הוא מינה אותה בכלל? תשובתנו היתה, שהמינוי היה כדי שהיא תחליט מה לעשות ולא מי 'נתן את ההוראה' והם חרגו מסמכותם !!

ואז הדברים החלו לצאת החוצה וחוף מאנשי הפוליטיקה והעיתונות, גם הציבור החל לדעת.

נוצרו מחנות והיה מרד כנגד בן גוריון. כמעט כל העיתונים במדינה (למעט הארץ), יצאו נגד בן גוריון. רוב המפלגות מצד ימין ומשמאל טענו שבן גוריון לא היה בסדר. וכעת יצא שהוא במרכז המפה הפוליטית.

לפרשת לבון יש שני שלבים :

1. העסק הביש הפרשה עצמה

2. מרד נגד בן גוריון.

בשנת 61 חרות הוציאה חוברת בשם 'מפרשת לברון לפרשת בן גוריון', מרד כנגד בן גוריון. בן גוריון מתפטר וב- 61 יש בחירות חדשות .

בחירות ב 61, פרשת לברון היא הנושא העיקרי. מפאי מפסידה 5 מנדטים יורדת ל 42 מנדטים. ומפאי מנצחת בבחירות אבל בן גוריון בריב עם כולם ואינו מסוגל להרכיב ממשלה ומי שמרכיב עבורו את הממשלה הוא **לוי אשכול** והשותפים הפוטנציאליים: **הליבראליים** (פעם ראשונה) שהם איחוד של הפרוגרסיביים והציונים, **שתי המפלגות שמאל הציוניות** (אחדות העבודה ומפ"י) **והמפד"ל**. ואותן מפלגות מקימות 'בלוק' ונקראו 'מועדון הארבע' – כולם ביחד או אף אחד. ואחד התנאים זה זיכוי לבון, מספר שרים שווים כמו למפא"י.

עדיין לא הוקמה ממשלה, אשכול טען שאין לחץ. יש ממשלת מעבר ואפשר להמשיך ללא לחץ (כיום היע"מ לממשלה סרס את עניין ממשלת המעבר), אז לא היתה הגבלה לממשלת מעבר. ומה שאשכול חשב שיקרה אכן קרה שהמועדון התפרק, ואז אשכול הגיע להסכם עם הציונים הכלליים ואחריו אחדות העבודה הזדרזו גם לחתום ואשכול הפר את ההסכם וחתם עם מפם ועוד מישהו והוקמה הממשלה.

בשנת 63, כשהרוחות נרגעו, בן גוריון הודיע שהוא שוב פורש לתמיד מהחיים הפוליטיים !! ומונה במקומו לוי אשכול כרוה"מ ושר בטחון.

בשנת 65 צריכות להיות בחירות נוספות, העיתונאי חגי אשד של העיתון 'דבר', כתב ספר, (שלא פורסם עקב הצנזורה) שניתן לסכמו ב 4 מילים : לברון נתן את ההוראה !!

אשד בא ב 65 שהנה יש הוכחה שלבון נתן את ההוראה, ודרש ועדת חקירה משפטית אם לבון נתן את ההוראה ואשכול ענה לו, 'על גופתי המתה', בן גוריון פונה לשני החברים האחרים במפא"י, לזלמן ערן ולגולדה. בבקשה לפתוח את הפרשה. גולדה ענתה לו שפתיחה של הפרשה היא פתיחת 'תיבת פנדורה'.

הנושא הועלה בפני מועצת המפלגה, שם אשכול תבע את המשפט 'תנו לי אשראי' ושם שרת טוען שיש זמנים שבהם המנהיג צריך לדעת מתי להפסיק וגולדה עולה ומנשקת אותו. היתה הצבעה ואשכול מנצח 60 מול 40.

בגלל ההצבעה הזאת המפה הפוליטית בישראל משתנה, בן גוריון פורש מפאי ומקים מפלגה שנקראת 'רפי'.

מפאי בבחירות האלו מרגישה לחץ ללא בן גוריון והיא רצה יחד עם אחדות העבודה ונקרא בשם 'המערך' (הקטן).

באופוזיציה קמה ברית חדשה: גח"ל (גוש חרות ליבראליים)

גוש שמאל – מערך

גוש ימין – גח"ל.

ב 65 יש פירוק של המפה הפוליטית. הכל קשור לפרשת לברון !!

המהפך של 77 קשור בסיפור של פרשת לברון !!

שיעור 7

הרבה מאוד מדינות כולל מדינת ישראל, קיים גם משטר פרלמנטרי ויש גם מערכת מפלגתית שהיא רב מפלגות (כמו ישראל) ולכן בד"כ כשיש הרבה מפלגות אין משטר שיש לו מפלגת רוב וצריך להקים קואליציה.

הגענו למסקנה, שדבר ראשון בהקמת קואליציה שיהיה לה רוב ולא תצלע. והיותר חשוב זו נקודה שאנו רוצים שהאידיאולוגיה של המפלגות תבוא לידי ביטוי בקואליציה.

ראינו על ציר רצף האידיאולוגי שהשמאל והימין הקיצוני, בטווח המרחק של הקואליצ' כל שאר המפלגות ביניהן גם הן תשתתפנה בקואליציה, קואליציה זו נקראת קואליציה מחוברת או סגורה. ואם יש דילוג יש חור בין המפלגות, היא נקראת קואליציה לא מחוברת/פתוחה.

זוה בעצם חוק טבע.

בד"כ מעניין אותנו 3 דברים :

המסגרת החוקתית הפורמאלית.

כללי ההתנהגות/חוקי הטבע של ההתנהגות הפוליטית (כך מקובל)

ההיסטוריה של המדינה.

ישנו איש חוקר גדול הולנדי בשם **אברם דסון** בתחום הקואליציות שפרסם ב 1974 ספר. והקדיש פרק על הפוליטיקה בישראל והוא טוען ששום חוק טבע בנושא הפוליטי שמתקיים במדינות אחרות לא מתקיים בישראל. כשהוא בדק את החוק שהקואליציה צריכות להיות ב=סגורות בישראל הוא גילה שיש חורים בקואליציה, אולי אחת הסיבות הן המפלגות החרדיות (ש השתתפו בהתחלה), בעיקר פועלי אגו"י שהיא בעצם בנושאים המרכזיים של המדיניות, המפלגה הזאת היא מפלגת מרכז, אינה ימין קיצוני ואינה שמאל קיצון. למשל בענייני חוץ ובטחון היא גם כן היתה מפלגת מרכז. וכן למשל יהדות התורה בוחריה הם ימנים מובהקים לעומת המנהיגות שהיא שונה מהבוחרים.

כשהוא סידר את המפלגות על ציר הקואליציה' הוא קיבל את החור במרכז.

דיסקין טוען שהחוק של קואליציה סגורה עובד מצוין בישראל, פשוט צריך לסדר את המפלגות בצורה אחרת.

דסון מראה במחקר שלו ש 85% מהמדינות מקיימות את החוק של הקואליציה', בישראל (ובאיטליה) זה לא מתקיים.

בכנס שהתקיים **דיסקין טען שהחוק של דסון לא פועל** כי כמעט תמיד המפלגות שמדלגים עליהם זה לא בגלל המערכת הפוליטית, אלא בגלל אופיין הלא נורמאלי (ישראל יוצאת דופן מבחינת ימין שמאל מול שאר העולם) **ג'ובני סרטורי**, היה נוכח בכנס והיה גם המדריך של דסון ושל דיסקין.

שם הקורס: משטר מדינת ישראל מרצה: פרופ' אברהם דיסקין מסכם: איציק כהן

לטענת דיסקין אם מוציאים את המפלגות הללו מהקואליציה אזי הסקר מעלה את התוצאה ל 96%.
 והכל מסתדר מאוד יפה וכמעט ואין חריגות.
 כעת נבדוק את ההרכב של הקואליצ' האם הן סגורות בד"כ ולראות את ההתפתחות של המפלגות מי
 הלך עם מי והקרבה בניהן וכן מה היה הכוח של המחנות ושל המפלגות.
 להלן מפת המפלגות עם הקמת המדינה:

מפת הבחירות הכנסת הראשונה

מפלגות שמאל												מפלגות ימין
מק"י	מפ"ם	אחדות העבודה	מיעוטים	מפא"י	המפלגות הדתיות	הספרדים	הלוחמים	ויצ"ו	תימנים	פרוג'	צ"כ	חרות
מפל' קומונ'	פועלים מאוחדת	פרשה ממפם	מפלגת לווין של מפאי	מפל' פועלי א"י	הפ' המזרחי, המזרחי, פא"י, אגו"					המפלגה הפרוגרסיבית	הציונים הכלליים	חרות

מפלגות הימין

הציונים הכלליים עד **שמפאי** נהיתה הכי גדולה הם היו המפלגה הכי גדולה ושתי המפלגות הגדולות
 הנהיגו את המדינה ושיתפו ביניהן פעולה.
חרות היא מפלגה שקמה עם הקמת המדינה לא היתה קיימת לפני זה. מי שהים אותה הוא **בגין**
 שהיה מפקד האצ"ל.
 עם קום המדינה פורקו המחתרות.
חרות מבחינה אידאולוגית היא ממשיכה את הימין מבחינה אידאולוגית של ז'בוטינסקי
הרוויזיוניסטים ובעצם מיסודו של **האצ"ל**.
 בחירות הראשונות הרוויזיוניסטים כן רצו אבל לא עברו את אחוז החסימה (3500 קולות).
הפרוגרסיביים גם מפלגה חדשה שקמה עם הקמת המדינה והיא מפלגה שהשתתפו בה העיקר,
 אנשים שבאו ממרכז אירופה רובם הצליחו לברוח משם לפני השואה. בראשה עמד **פליק רוזנבליט**
 ושינה את שמו ל**פנחס רוזן**. בפרוגרסיביים השתתפו גם אנשים שהיו בציונים הכלליים אבל היו פחות
 ימנים וזו בעצם מפלגה שהיא פחות ימין. עיקר ימניה הוא בכלכלה אבל מתונה בענייני חוץ ובטחון
 (זה יבוא לידי ביטוי בהמשך כמו מפלגות יש עתיד וכיוצ"ב). 6 מנדטים זה המקסימום שקיבלו.

מפלגות השמאל.

מק"י היא כאילו מפלגה חדשה אבל בעצם מפלגה קומוניסט' תמיד הייתה קיימת, הבריטים אף הוצאו
 אותה מחוץ לחוק ונקראה אז פק"פ, עד 65 היה פיצול. במפלגה השתתפו בה יהודים וערבים.
מפ"ם ואחדות העבודה רצו יחד (19 מנדט) והיא בעצם איחוד בין כמה קבוצות, שתיים מהן היא
 היותר שמאליות ממפ"ם: פועלי ציון שמאל והקיבוץ הארצי של השומר הצעיר. ועם הקמת המדינה
 הצטרפו אליהם אנשים יותר שמאליים ונקראו **סיעה ב'**.

מפלגות שלא היו שייכות לרצף הרגיל:

הלוחמים
 תימנים
 ספרדים
 ויצ"ו

שם הקורס: משטר מדינת ישראל מרצה: פרופ' אברהם דיסקין מסכם: איציק כהן

היו מפלגות דתיות יהודיות: (בהתחלה רצו יחד וקיבלו 16 מנדטים - פעם ראשונה ואחרונה) הפועל המזרחי המזרחי. פועלי אגו"י אגו"י.

התיאוריה הכללית, מה שדיסקין אמר לג'ובאני על ישראל שהמפלגות 'הלא נורמאליות' הסקטוריאליות, לא צריך להכניס אותם לסקר והן קשורות בעצם למרכז. כיום בכל סקנדינביה יש מפלגה שקוראים לה מפלגת המרכז, אינה שמאל ואינה ימין כלכלי מובהק, והמפלגה הזאת בעבר נקראה בשם המפל' הגרארית (החקלאית). מפלגות סקטוריאליות קל להן להתחבר למרכז.

4 המפלגות הדתיות - 16 מנדטים.

חרות היתה הפתעה בבחירות הראשונות - 14 מנדטים.

מפמ המאוחדת - 19 מנדטים.

מפאי - 45 מנדטים (תמיד קיבלה יותר מ 40 מנדטים עד שהתפרקה ב 65).

מפת הקואליציה הראשונה

פרוג'	הספרדים	המפלגות הדתיות	מפא"י	מיעוטים מפלגת לוויין של מפאי
המפלגה הפרוגרסיבית		הפ' המזרחי, המזרחי, פא"ג, אגו"י	מפל" פועלי א"י	

תוצאות הבחירות לכנסת 1949-2009

כנסת (ראשונה)	ספרדים 1	תימנים 1 ויז'ני 1	המזרחי 2	הפועל המזרחי 8	חרות 14	ציונים כלליים 20	המפלגה הפרוגרסיבית 4	מיעוטים 5	מפאי 45	מפ"י 15	מפ"י 4
הכנסת השלישית 26.7.55	2	3	11	13	15	13	5	40	9	9	4
הכנסת הרביעית 3.11.59	2	3	12	12	17	8	6	42	9	3	5
הכנסת החמישית 15.8.61	2	4	12	11	17	17	17	42	9	3	5
הכנסת השישית 2.11.65	2	4	11	11	17	26	17	45	8	1	3
הכנסת השביעית 28.10.69	2	4	12	12	17	26	4	56	8	1	3
הכנסת השמינית 31.12.73	5	4	10	10	17	39	3	51	8	1	4
הכנסת התשיעית 17.5.77	1	4	12	12	17	43	1	32	9	2	4
הכנסת העשירית 30.6.81	1	4	6	6	17	48	2	47	3	1	4
הכנסת האחת עשרה 23.7.84	1	4	4	4	17	41	3	44	3	2	4
הכנסת השנים עשרה 1.11.88	6	5	5	5	17	40	2	39	3	1	4
כנסת שלוש עשרה 23.6.92	6	5	6	6	17	32	2	44	3	1	4
הכנסת הארבע עשרה 29.5.96	6	5	9	9	17	32	2	44	3	1	4
הכנסת החמש עשרה 17.5.99	6	5	9	9	17	32	2	44	3	1	4
הכנסת השש עשרה 28.1.03	6	5	9	9	17	32	2	44	3	1	4
הכנסת השבע עשרה 28.3.06	6	5	9	9	17	32	2	44	3	1	4
הכנסת השמונה עשרה 10.2.09	6	5	9	9	17	32	2	44	3	1	4

שם הקורס: משטר מדינת ישראל מרצה: פרופ' אברהם דיסקין מסכם: איציק כהן

בבחירות 61 הפרוג' והציונים הכללים מתאחדים מקימים את הליברלים ומקבלים 17 מנדטים (וזאת לפעם אחת) בפרשת לבון יש מרד נגד בן גוריון....
ב 65 חירות והליבראליים מתאחדים ומקימים את גח"ל ומקבלים 26 מנדטים. חלק מהליברלים לא מוכנים לאיחוד עם בגין והם מקימים את הליבראלית עצמאיים ל"ע והם מקבלים 5 מנדטים. למרות ההצעה המפתה של בגין שהם יקבלו את תפקיד המנדט הזוגי והלאה.

בפרשת לבון יש מרד של המפלגות בציר המפלגות ואפילו גם בתוך מפא"י! במצב כזה המתמרדים מתאחדים.

ראו לעיל מועדון ה 4 !

בהקמת הממשלה לא היה את חוק הגבלת הזמן של 21 יום להקמת הממשלה.

הפילוג ב 65 במק"י בין האגף היותר ערבי ליהודי כעת היא רק יהודית.

ברק"ח יותר מצליחה נשאר רק מאיר וילנר ויש שם בעיקר ערבים.

רקי נעלמת עם הזמן.

מפלגת העולם הזה, של אורי אבנרי. הבעלים ועורך של עיתון העולם הזה שהיה מאוד אנטי ממסדי מלחמה נגד השחיתות ומאוד שמאל בענייני חוץ ובטחון אך ימני בענייני חברה וכלכלה.

מקום המדינה עד 65 היו 12 ממשלות, מספר הממשלות אינן אינדיקציה לאי יציבות.

לפני כן טענו שאין דמוקרטיה ובן גוריון הולך להיות ראש הממשלה עד סוף הדורות.

המקרים שממשלה קמה ב:

בחירות חדשות.

רוה"מ מת

רוה"מ התפטר.

הממשלה כולה התפטרה.

הבעת אי אמון בממשלה.

רק פעם אחת הביעו אי אמון בממשלה.

בכנסת הראשונה היו שני נושאים, שגרמו בעיות פוליטיות:

כלכלית.

עלייה המונית לארץ (תוך 10 שנים אוכלוסייה פי שניים).

מלחמה

אבטלה.

אין כסף

אינפלציה

מעברות וכדו.

הסוג השני הן בעיות דת ומדינה.

הטענה של המפל' החרדיות שעולים חדשים גוזזים להם את הפאות ובכוח הופכים אותם לחילונים.

מתקיים 'קרב' מאוד קשה בין החרדים לחילוניים.

ועל הרקע הזה קמה ממשלה שניה ומקדימים בחירות לכנסת השנה ובמקום שיהיו בחירות ב 53 הן

מתקיימות ב 51.

בתקופת הממשלה ה 3 התקבל חוק הגיוס חובה לצה"ל (אלא אם כן יש פטור) שכל צעיר וצעירה

יהודיים יתגייסו.

שם הקורס: משטר מדינת ישראל מרצה: פרופ' אברהם דיסקין מסכם: איציק כהן

המפלג' החרדיות אגו"י ופאג"י אינן יכולות לקבל את החוק הזה. וכן גוריון (הרוב) לא מסכים לוותר. למרות בקשתם להוריד את חוק הגיוס לנשים לא וויתרו להם כולל ניסיונות ורעיונות שונים של וויתור לגיוס בנות ע"י וועדות וכו'.... צריך לזכור שבממשלות הראשונה עד השלישית היה להם שר, הר' יצחק מאיר לוין.

וב- 52 הוא עלה על דוכן הכנסת ונדר שעד שלא יתבטל חוק גיוס הבנות, לא יהיו יותר שותפים בממשלה.

מאותו הרגע ב 52 ועד 1977 (25 שנה) אגו"י לא השתתפה באף קואליציה ובאף ממשלה. במהפך של בגין שהוא הצליח לשכנע אותם להיכנס לקואליציה אבל לא כשותפים לממשלה ובגין בנושא של גיוס בנות ריכך את העניין ושינה את הפרוצדורה של הוועדות ע"י הצהרה של בנות. ב 81 בגין שכנע אותם שיכנסו גם לממשלה והסידור הוא בעצם סגן שר (יעני ישראלוף....).

כנסת השנייה היו 4 ממשלות שונות, הסיבות: החרדים פורשים בשלישית. (פאג"י מצטרפים ברביעית לממשלה) בממשלה הרביעית לאחר עזיבת החרדים, הציונים הכללים והפרוגרסיבית נכנסים לממשלה (21 מנדט עם 4 תיקים בממשלה). ב 26.1.54 בן גוריון פרש עם אותו הרכב ממשלה.

ערב הבחירות לכנסת השלישית, עם אותו הרכב ממשלה, הציונים הכללים נעלמים עקב פרשת קסטנר (עסקן של מפאי שעסק בהצלת יהודי הונגריה) שהואשם בשיתוף פעולה עם הנאצים והיה מועמד מטעם מפא"י לכנסת. והוא הגיע תביעת דיבה כנגד גרינוולד. במשפט הראשון הוא הפסיד את המשפט. והשופט שפסק לרעתו ואמר עליו 'קסטנר מכר את נשמתו לשטן', קסטנר זכר בערעור בעליון והמלים של השופט שנאמרו עליו נמחקו. אבל קסטנר נרצח!
עוד לפני שרצחו אותו, על רקע הפסיקה של השופט הלוי הוגש אי אמון נגד הממשלה, הממשלה שרדה את ההצבעה, אבל הציונים הכלליים מנעו. משה שרת בתגובה פירק את הממשלה (לא יכול היה אז לפטרם....).

שיעור 8

ממשלות ישראל.

מפת הבחירות הכנסת הראשונה

מפלגות שמאל											מפלגות ימין	
מק"י	מפ"ם	אחדות העבודה	מיעוטים מפלגת לוויין של מפאי	מפא"י מפל" פועלי א"י	המפלגות הדתיות הפ' המזרחי, המזרחי, פא"י, אגו"י	הספרדים	הלוחמים	ויצ"ו	תימנים	פרוג' המפלגה הפרוגרסיבית	צ"כ הציונים הכלליים	חרות חרות

מפלגה שישבה אריתמטית מספרית במרכז היא מפא"י של בן גוריון. ניתן לחלק את המפלגות לשלשה ארבעה מפלגות. סביב מפאי אלו השותפות הקרובות: המיעוטים,

שם הקורס: משטר מדינת ישראל מרצה: פרופ' אברהם דיסקין מסכם: איציק כהן

אחדות העבודה (ב 65 הקימה את המערך)

מפלגות המפדל (המזרחי והפ"ו המזרחי).

יש מעגל נוסף של שנות החמישים והשישים שותפות פוטנציאליות שלא היו קבועות להוציא את אלו

שלעיל אבל היו הכי קרובות מהשמאל והיו שותפות שלפעמים השתתפו :

ציונים כללים,

פא"י,

מפ"ם.

חוץ מחרות ומקי (שלא נאמר במפורש עליהם שלא ישתתפו)

בעצם יש לנו ימין מרכז שמאל ודתיים ונעשה מעין מעגל.

זו המפה עד שנת 77.

מבחינת התיאוריה של קואליציות סגורות מחוברות , עד שנות ה 70, מפא"י תמיד משתתפת וסוגרת

ימין ושמאל, מהסיבות:

היא גדולה.

היא יושבת על המרכז היא אפשר בלעדיה, היא נקראת דומיננטית (שלטת), גם הכי גדולה (47-40

מנדטים).

הכי קרובה למפא"י עד הבחירות של 65 היתה הציונים הכללים בכנסת השנייה שקיבלו 20 מנדטים.

זוהי עד המהפך של 77.

עד המהפך 'החוק' שאם יש מפלגה קיצונית כמו חרות שהצטרפה ערב שששת הימים, החוק הוא

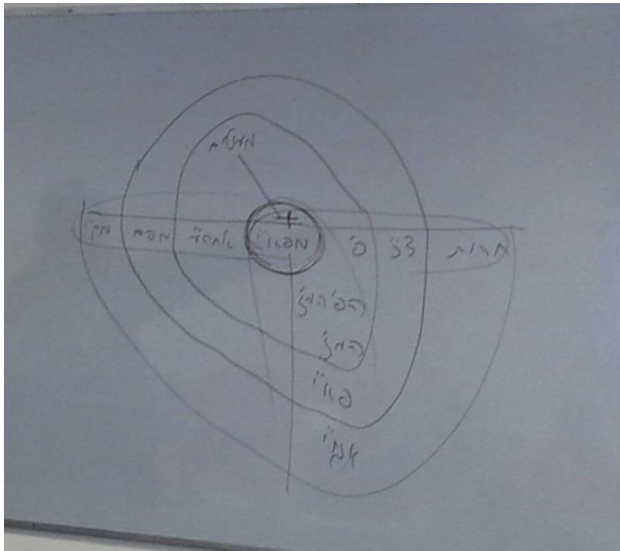
שמי שקרוב לאמצע השתתף.

מקי לא השתתפה אף פעם. אבל אם מפם השתתפו אז גם אח"ע השתתפו , הכל לפי הקרבה על

הציר שלעיל.

המיעוטים תמיד משתתפים בקואליציה אבל לא בממשלה.

הכל נסגר לפי הקיצון של ימין ושמאל .



חשוב להבין את ההתנהלות מבחינת כללי המשחק בארץ.

הרבה אנשים התייחסו למפלגות הדתיות כלשון מאזניים שמוכנות ללכת עם הימין והשמאל.

המפד"ל , וכנ"ל גם לגבי אגו"י, שהדתיים יכולים ללכת עם כולם.

שם הקורס: משטר מדינת ישראל מרצה: פרופ' אברהם דיסקין מסכם: איציק כהן

לטענת דיסקין, אף מפלגה דתית עד היום, לא השתתפה באיזו שהיא ברית עם השמאל, אם היתה אפשרות להקים ממשלת ימין. המקרה היחיד שנעשה לשבור את החוק ההתנהגותי הזה, היה ב 15 במרץ 1990, שהיה רוב לימין + הדתיים וחלק מהדתיים אמרו שילכו עם השמאל, מדובר על 'התרגיל המסריח', היתה ממשלה שישבו בה העבודה והליכוד, שמיר היה ראש הממשלה. בבחירות 88 שמיר היה יכול להקים ממשלת ימין עם הדתיים והוא החליט שהוא החליט להכניס את העבודה. ורבין קרה לזה 'התרגיל המסריח'. שפרס אמר שהוא יכול לקחת חלק מהדתיות ולהקים איתן ממשלה שהוא יעמוד בראשה. – זה המקרה היחיד בתולדות מדינת ישראל שהייתה הצבעת אי אמון שהפילה את הממשלה, הממשלה נפלה על הרקע יכן הדתיים נמצאים, האם יש רוב לימין. מה שקרה לאחר הבחירות האחרונות של 2013, הוא מהפך, משום שתמיד היה קרע בין הדתיות לשמאל, אבל כעת נעשה ברית בין יש עתיד לבית היהודי.

1990 – אם כן עשו תרגיל, הצביעו אי אמון, הנשיא הרצוג (איש מפא"י) הטיל את תפקיד הקמת הממשלה על שמעון פרס. קבעו תאריך ושעתיים לפני ההצבעה על ההמשלה החדשה פרס הודיע שהם לא מסוגלים ללכת על הממשלה החדשה, החרדים לא יכלו ללכת עם השמאל אם יש רוב לימין - זה נגד חוק הטבע שלהם!!
כיום בבחירות החדשות שקרו השתנו כללי המשחק.
פעמיים בהיסטוריה של מדינת ישראל (33 ממשלות הוקמו), הנשיא הטיל להרכיב ממשלה ולא הצליח, הפעם הראשונה ב 2009 שהרצוג הנשיא הטיל על פרס והפעם השנייה ערב החירות 2009 שפרס כנשיא הטיל על לבני ולא הצליח.
לטענת דיסקין, מפלגות הדתיות אינן לשון מאזניים, נטייתן הטבעית היא מפלגות ימין! וזה סותר את הטענה של פרופ' אברם דסוון.

ההיסטוריה -

בכנסת הראשונה יש שתי ממשלות. הבסיס שלהן היא המפלגה הימנית הקטנות הפרוג' הדתיים ומפא"י. אם כן המשענת העיקרית של מפא"י היא החזית הדתית.
הבעיות בממשלות הראשונות הן כלכלה ודת ומדינה.
שני מקרים בלבד היו של ממשלות שחיו שנתיים בלבד! 49-50 | 59-60.

החוק של הרכבת הממשלה הוא חוק המעבר, לפי חוק המעבר מי שעמד בראש הממשלה חייב להיות חבר כנסת את הממשלה חייב להרכיב ח"כ, אך ח"כ שהרכיב את הממשלה לא חייב לעמוד בראשה, היום מי שמרכיב את הממשלה חייב לעמוד בראשה.
בעבר מי שהרכיב את הממשלה לבן גוריון, בממשלה השנייה מי שהקים את הממשלה הוא פנחס רוזן, ואחר מכן הנשיא הטיל על בן גוריון כדי שיראה טוב.
בפעם השנייה אחרי פרשת לבון בכנסת החמישית אשכול הרכיב אותה גם לבן גוריון.

הכנסת השנייה יש בה 4 ממשלות.

משבר עם הדתיים.

בן גוריון פורש.

שרת מתפטר, הוא חלש ורוצה ללמד לקח את הציונים הכלליים משום שלא יכול היה לפטר את השרים שלהם.

בן גוריון מחליט ב 23.12.52 לפרוש.

הממשלה החמישית עניין עסק הביש, משה שרת מתפטר.

בממשלה השישית יש בחירות עקב המקרה של קסטנר, משה שרת מתפטר עקב עניין אי האמון בגלל הפרשה.

שם הקורס: משטר מדינת ישראל מרצה: פרופ' אברהם דיסקין מסכם: איציק כהן

הכנסת ה-3 בפעם הראשונה לאחר הבחירות של 55 בפעם הראשונה יש מפלגות שמא חוץ ממפאי, גם אחדות העבודה וגם מפם ויש בה שתי ממשלות עם אותו הרכב! כמו הממשלה השנייה. היתה ישיבת ממשלה לשתי מלגות השמאל אחה"ע ומפם היו עיתונים יומיים ושם התפרסמה ידיעה על מה שדובר עליו בישיבת הממשלה בנושא בטחוני, **בן גוריון** ראה זאת כהדלפה והממשלה השביעית נפלה על הדלפה. ההדלפה היא על עסקה עם גרמניה ובן גוריון התפטר, לאחר שבוע קמה אותה ממשלה בדיוק והוא החתים את כל השרים והסיעות שלא ידליפו יותר.

הכנסת הרביעית – הממשלה ה-9, הממשלה של **פרשת לבון האמיתית**!! אז הפרשה מתפוצצת... יש בה את וועדת השבעה שאומרים שצריך לטהר את לבון ובן גוריון מתנגד ואז יש מרד של מי שסביבו כולל המפלגות, כנגד בן גוריון והוא מתפטר ויש בחירות חדשות.

כאשר בן גוריון במצב בו כולם היו נגדו כשהיה רוצה להעביר החלטה היה עובד עם המעגלים ומעביר החלטות בצורה של שכנוע אישי דרך השרים הקרובים וכאשר היו צריכים להעביר החלטה היה משכנע את 'שרינו' ואחרי זה הממשלה ולאחר מכן את הקואליציה, ובסיפור של לבון המעגל הזה התהפך על בן גוריון.

לאחר פטירת יו"ר הכנסת בכנסת הרביעית קדיש לוז ממפאי, נעשה מרד נגד מפאי ובן גוריון ובפעם הראשונה נבחר איש אחדות העבודה.

לאחר בחירות של 61 הכנסת ה-10, בן גוריון לא מצליח להרכיב ממשלה אך אין הגבלת זמן ומרכיב עבורו את הממשלה לוי אשכול. אשכול שובר את מועדון ה-4. ע"י 'הדלפה' שיש הסכם עם הצ"כ, וכאן המועדון ה-4 נשבר. מקרה זה של דחיית הליברלים דוחף אותם לחרות. כאן הפרוג' והצ"כ רצים יחד והם מקבלים 17 מנדטים ומקימים את הליברלית. גם חרות מקבלים 17 מנדט. בן גוריון עומד בראש הממשלה הזאת וגם כאן הוא שוב מתפטר ואשכול מחליף אותו.

הממשלה ה-11 לוי אשכול רה"מ, בן גוריון דורש לפתוח את פרשת לבון ואשכול מתפטר. **הכנסת השישית הממשלה ה-65 (שנת 65)** קמה אותה ממשלה שהייתה קיימת עד בחירות 65, שאז כל המפה משתנה. מהפך משתי בחינות שינוי במפת הבחירות: סוף תקופת בן גוריון בן גוריון פורש ממפאי ומקים את רפ"י, משה דיין פרש יחד איתו, שמעון פרס היה הרוח החיה מאחורי ב"ג הם נחשבו לצעירים של מפא"י. אלמוגי גם.... מי שמרד בב"ג היו בעיקר הוותיקים והצעירים הם אלו שהלכו אחרי ב"ג. רפ"י קיבלו 10 מנדטים. בתקופה ההיא היו בחירות לרשויות המקומיות באותו היום של הבחירות לכנסת, המועמד מטעם רפ"י בירושלים, היה טדי קולק.

בבחירות אלו אשכול מנצח. ואשכול מקים גוש אלקטוראלי יחד עם אחה"ע (המערך הקטן) והם מקבלים את הכוח של מפא"י.

גח"ל (גוש חרות ליבראליים), הולכים יחד עם חרות אך יש ליברלים בעיקר הפרוג' לא הולכים עם גחל והם מקימים את הליברליים העצמאיים.

ב 5.6.67, מלחמת ששת הימים. **בגין קונה שוב לגיטימציה**. הוא לא רוצה תפקיד.... המלחמה מתחילה בירושלים, העיר חצויה. יצחק רבין הוא ממונה ע"י אשכול כרמטכ"ל.

שם הקורס: משטר מדינת ישראל מרצה: פרופ' אברהם דיסקין מסכם: איציק כהן

טקס יום העצמאות מתקיים לראשונה בירושלים. בטקס הזה רבין יושב ליד אשכול, רבין מקבל פתק שנאסר הכניס כוחות לתוך סיני וכוחותיו מתקרבים לגבול. (ב 56 ישראל יוזמת מלחמה נגד המצרים בשיתוף עם הבריטים והצרפתים, כדי למנוע סגירת תעלת סואץ ומניעת קבלת נשק סובייטי למצרים, לאחר לחץ אמריקאי ישראל נסוגה, אחד ההסכמים שהושגו ב 56 שסיני תהיה מפורזת ללא כוחות צבא ושריון ועל הגבול בין ישראל למצרים יושב צבא של האו"ם. וכעת נאצר מכניס צבא...) נאצר דורש מהאו"ם לפנות את כוחותיו מהאזור והוא מטיל מצור על אילת (שארם השייך) והיו ניסיונות בין לאומיים לפרוץ את המצרים. יש ויכוח והצבעה בממשלה האם לפתוח במלחמה והתוצאה היא תיקו, אשכול מצביע נגד. התחושה בציבור ובעולם שזה הולך להיות הסוף של מדינת ישראל..... האווירה שאשכול חלש ומספר ימים לפני המלחמה אשכול מקריא נאום לאומה שנכתב ע"י אביעד יפה מזכיר הממשלה ובנאום עצמו אשכול נשמע מגמגם. יש הפגנות ליד משרד רוה"מ להחלפתו והבאת שר בטחון, המטכ"ל של צה"ל לוחץ לעשות מלחמת מנע. מתי פלד ראש אגף האפסנאות, היה בין הלוחצים הגדולים לצאת למלחמה. לימים מתי פלד הפך לשמאל קיצון.... אשכול נאלץ לוותר על תפקיד שר הביטחון, ממש ערב המלחמה, לממשלה ה 13 מצטרפים 3 שרים חדשים על בסיס אישי :

משה דיין כשר בטחון,

ושני מנהיגי גח"ל- מנחם בגין ויוסף ספיר כשרים בלי תיק. הממשלה ה 13 שבוע לפני מלחמת ששת הימים היא בעצמם ממשלה חדשה. ערב המלחמה בגין נוסע לב"ג לשדה בוקר ושואל אותו האם הוא מוכן להיכנס לממשלה כשר בטחון ? בגין וב"ג היו יריבים מרים עד כדי כך שב"ג לא היה קורא אפילו בשמו. בגין היה מוכן לוותר על כסאות כדי להיות בממשלה.

זמן לא רב לאחר המלחמה בפברואר 1968, אשכול נפטר מהתקף לב. והמועמדים לרשת אותו, הם: יגאל אלון ומשה דיין.

יגאל אלון – אחה"ע

משה דיין – רפ"י.

ההסבר הוא שלאחר המלחמה שמפא"י, אחה"ע, ורפ"י תשעה מתוך עשרת חברי הכנסת מתאחדים ומקימים מפלגה חדשה המערך- העבודה. בן גוריון לא מצטרף, הם עוזבים את ב"ג ! בבחירות של 69 הכנסת השביעית הממשלה ה 15, מפלגת העבודה ומפ"ם רצים ביחד והם מפלגת העבודה, המערך הגדול ! והם מקבלית את מספר הקולות הגבוה ביותר שקיבלה אי פעם סיעה לבחירות לכנסת – 56 מנדטים ! בתקופה זאת הייתה גם מלחמת יו"כ.

הסיבות הן : שכל סיעות השמאל רצות יחד והסיבה השני הניצחון במלחמה.

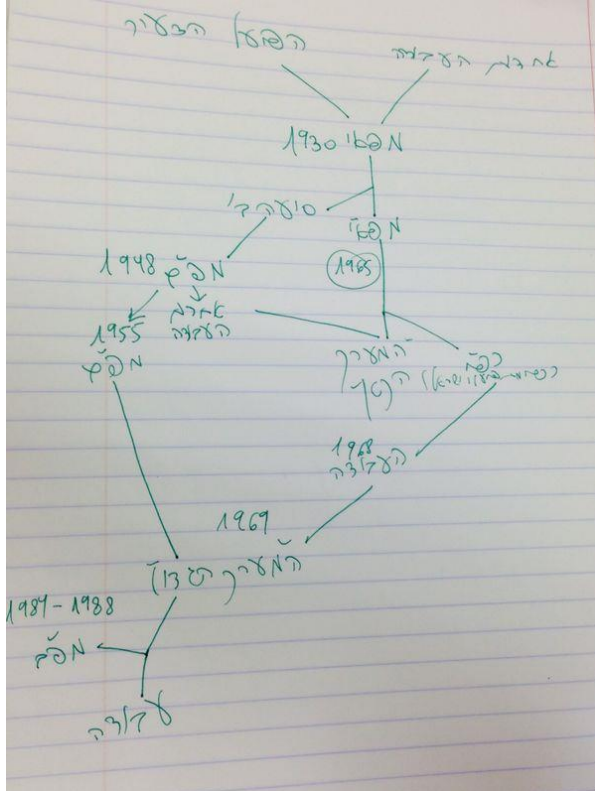
זאת הפעם היחידה במדינת ישראל שכמעט והייתה מפלגה שהיה לה רוב.

הזקנים של מפא"י לא רוצים את הצעירים אלון ודיין. ואז הוחלט למנות את גולדה מאיר (שלא היתה מעוניינת- ביקשה לפרוש, היתה גם חולת סרטן).

(יש שלשה זקנים שהובילו את מפא"י : גולדה אשכול וזלמן ארן).

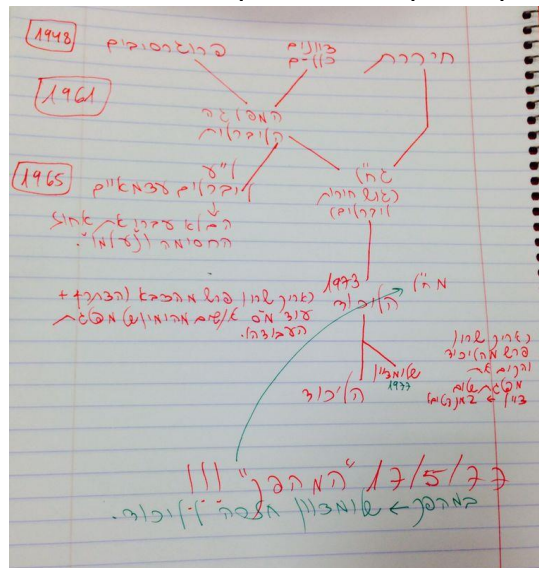
שיעור 9

אילן היוחסין של המפלגות בשמאל בישראל.



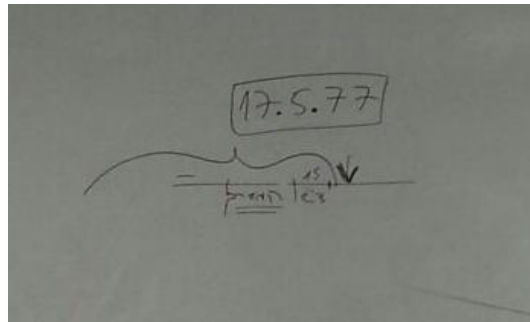
בבחירות של 84 עדיין המערך הגדול רץ ביחד. לאחר מכן כמה ממשלת אחדות לאומית ומפ"ם לא היו מוכנים לרוץ עם שמיר וב-88 רצו לבד. יותר מאוחר מפם הפכה להיות חלק ממרץ. כשהצטרפה מפם ל-רצ הוסיפו את האות מ'. (מפ"ם).

אילן היוחסין למפלגות הימין



שם הקורס: משטר מדינת ישראל מרצה: פרופ' אברהם דיסקין מסכם: איציק כהן

גח"ל נהפכה למחל ואח"כ הליכוד.
ב 1973 אלוף בשם אריאל שרון, התברר לו שאי לו שום סיכוי שיהיה רמטכ"ל. חברו העיתונאי אורי דן, אמר את הביטוי 'מי שלא רצה את שרון כרמטכ"ל יקבל אותו כשר הביטחון'.
לאחר סברא ושתילה (83), הוא נאלץ לפרוש מתפקיד שר הביטחון. ואז אורי דן כתב עליו 'מי שלא רצה אותו כשר הביטחון יקבל אותו כראש ממשלה'.
אריק שרון פרש לחיים האזרחיים, כשהוא פרש הוא החליט שהוא נכנס לפוליטיקה בימין (הרי בעצם השמאל זרק אותו), לאריק יש רקורד של אדם הקשור לשמאל בחייו (כפר מלל).
הוא נכנס לליכוד, הוא בעצם נכנס למפלגה הליברלית ואל בחרות והוא דאג להכניס לגח"ל המאוחד עוד שתי קבוצות קטנות אנשים שהיו להם מפלגות שהיה להם קשר לליכוד והיו גם אנשים ממפלגת העבודה שהצטרפו לליכוד.
האנשים שפרשו והצטרפו בשם המרכז החופשי, לע"מ. ואנשים שהיו הימין של מפל' העבודה 'תנועת העבודה למען א"י השלימה'.
בין האנשים שהצטרפו היה נתן אלטרמן וחיים גורי.
הליכוד הוא בעצם גח"ל עם קישוטים.
כשהוא עלה לשלטון ב 77 היו לו 42 מנדטים, רוב החברים בליכוד, לא היו אנשי חרות היא היתה מיעוט בליכוד. וזאת משום שבגין הלך עם הקו של שרון (קונה לגיטימציה בכיסאות). מתוכם רק 19 היו מחרות !!
בקדנציה של 73 ולפני הבחירות של 77, אריק רב עם המנהיג של המפלגה הליברלית (שמחה ארליך) פרש והקים מפלגה משלו 'שלומציון', היא רצה בבחירות של 77 וקיבלה 2 מנדטים (שרון ויצחק יצחקי).
17.5.77 התאריך של המהפך !!! בבחירות אלו הציר ברח מהעבודה, עד אז המערך היה במרכז המפה.
ב 77 קמה מפלגה חדשה שמאוד הצליחה בבחירות בשם ד"ש 15 מנדטים (שרובם היו קשורים למערך), וזה היה נדיר שמפלגה חדשה תקבל כ"כ הרבה מנדטים. בפועל הליכוד עלה סך הכל ב 3 מנדטים, המהפך האמיתי היה בכך שלא היה רוב למפלגות השמאל להקים קואליציה:



ב 18.5.77, הודיע ש'שלומציון' מצטרפת לליכוד בתוך חרות !! ובעצם חזרה לליכוד.
הבחירות של סוף 69 כל המפה משתנה יש מערך גדול עם 56 מנדטים. התחושה בעולם ובישראל שישראל אימפריה.
בסוף תקופת הממשלה ה 15 הכנסת ה 7 מלחמת יו"כ.
בתקופה זאת ממלחמת 6 הימים ועד יו"כ. עומדת השאלה מה יהיה עם השטחים? סיני והגדה המערבית, רמה"ג !?
יש לבטים, ל אמחליטים מה לעשות עם השטחים אך מנגד מחליטים לא לספח אותם למעט ירושלים. בהמשל מחילים את החוק הישראלי על רמה"ג אך לא מספחים את רמה"ג.
יש דעות שונות בעניין הזה.

שם הקורס: משטר מדינת ישראל מרצה: פרופ' אברהם דיסקין מסכם: איציק כהן

ראובן פדהצור עיתונאי שכתב ספר על המדיניות של ישראל לגבי השטחים 'ניצחון המבוכה', זה המצב שאנו נמצאים בו עד עכשיו! היו שני אנשים שהציעו מה לעשות בשטחים לאחר המלחמה. משה דיין איש רפי ויגאל אלון מאחדות העבודה. התוכנית שהייתה מקובלת באופן לא פורמאלי היתה תוכנית אלון, שאמר: זה אינטרס של ישראל לוותר על השטחים שהם מאוכלסים באופן צפוף ע"י ערבים, צריך לעשות מו"מ עם ירדן (אין מדינה פלסטינית) ונחזיר לו את הגדה המערבית, למעט ירושלים. ולהשאיר את השטחים שאין בהם צפיפות אוכלוסייה. אלון מעולם לא סרטט מפה, אלא אמר את עקרונות הדברים.

עקרונות תוכנית אלון:



מפת תוכנית אלון. השטח הצבוע בכחול נועד לסיפוח למדינת ישראל. השטח הצבוע בירוק נועד להחזרה לירדן או לכינון ישות עצמאית. **סיני** – צריך לנתק את רצועת עזה מסיני, השטח הדרומי יהיה בישראל (חבל ימית). ועזה לא תחזור למצרים. מבחינה ביטחונית. **רמת הגולן** - אפשר לוותר אבל צריך להישאר על הרמה מבחינה ביטחונית. **גדה המערבית (יוש)** – חשוב לנו להישאר על הגבול, על הבקעה לאורך הירדן. בשטח הזה לא גרים ערבים פרט ליריחו. (את יריחו להחזיר) כדי שיהיה פרודודור לירדן, אבל לאורך הבקעה שיהיה בידיים ישראליות וזאת מבחינה ביטחונית. **לטרון** – הדרך לתל אביב צריכה להישאר בידי ישראל.

בירושלים, ערב מלחמת 6 הימים ישבו כ 70,000 ערבים. כנ"ל זה המספר ב 48. כלור ב 19 שנה האוכלוסייה הערבית בירושלים לא גדלה (כיום יש בה כ 300 אלף ערבים). סביר להניח שבזמן השלטון הירדני עזבו תושבים את ירושלים. ובשלטון הישראלי גדלה האוכלוסייה. והייתה הגירה לירושלים. חשוב לציין שאלו אינן אותן גבולות ולאחר הסיפוח כללו גם כפרים נוספים. לפני מלחמת העצמאות אין רוב ערבי בירושלים!

תוכנית משה דיין:

'אני מחכה לטלפון מחוסיין', כשיהיה טלפון תהיה תוכנית. היה מו"מ עם חוסיין, הוא ביקר בארץ לפני 73. ומה שהציעו לו זו תוכנית אלון. וחוסיין אמר שהתנאי שלו להגיע להסכם זה כל מטר שהיה בתוך הקו הירוק בצד שלו חוזר לירדן הכל או לא כלום!!

דיין הסכים להצעה שהציעו לחוסיין, לאחר מכן הוא אמר שהוא בעד פשרה פונקציונלית, כלומר: כל השלטון בגדה: חינוך, מיסים, בריאות, משטרה כו' יהיו בידי הירדנים. אבל השליטה הצבאית בידי ישראל!

על הפלסטינים לא דיברו כלל !!

שיעור 10

הממשלה ה-20-21 היו הבחירות של 84. הבחירות נגמרו שלכל מפלגות הימין יש 60 מנדטים, לשמאל 56 מנדטים. המערך מוביל 44 מנדטים מול 41 של הליכוד, בתוס' 4 מנדטים של עזר ויגאל נגמר 60\60. נסגר על ממשלת הרוטציה.

בממשלה ה-14 נשארים בגין בממשלה שהמשיכה ממלחמת ששת הימים.

בבחירות של 69, מפלגה שהצליחה הכי טוב אי פעם עם 56 מנדטים למערך וזה בזכות מלחמת 6 הימים, 'ישראל היא אימפריה'!

בממשלה ה-15 גולדה מרכיבה ממשלה ללא גח"ל ויש לה כעת קואליציה עם 67 מנדטים, זו הממשלה של מלחמת יו"כ. המערך עם שיא תהילתו ונגמר בהפתעה קשה עם המלחמה.

הבחירות של 73 היו צריכות להתקיים באוקטובר 73 ובגלל המלחמה הן נדחו ל 31 בדצמבר 73.

לאחר המלחמה הממשלה מחליטה למנות את וועדת החקירה בשם 'אגרנט'. חברי וועדת אגרנט:

ועדת אַגְרָנְט הוא כינויה של **ועדת חקירה ממלכתית**, שהוקמה ב-21 בנובמבר 1973 לחקר נסיבות פריצתה של **מלחמת יום הכיפורים**. בראש הוועדה ישב הד"ר **שמעון אגרנט**, נשיא בית המשפט העליון, ולצדו ישבו השופט **משה לנדוי**, **מבקר המדינה** ד"ר **יצחק נבנצאל**, והרמטכ"לים לשעבר פרופסור **יגאל ידן** ו**חיים לסקוב**.

הוועדה כתבה שתי דוחות.

המשפיע הוא דוח הביניים התפרסם ב אפריל 74, לאחר הבחירות. הליכוד עולה בצורה מטאורית עם 39 מנדטי', המערך יורד, אבל הוא עדיין תופס את הציר. הססמא של המערך היא הכי משונה בכל העולם ובכל זאת הצליחו להיאחז בשלטון:

' בכל זאת מערך, הפנים לוועידת ז'נבה'.

וועידת ז'נבה ועידה בינלא"א לשלום, יש מדינה אחת שלא מגיעה והיא סוריה. הביזיון של הפסד הערבים נמחק והם הופכים אותו במושגי ניצחון....

ב 73 אריק שרון הוא אלוף מילואים פעיל והוא הקים את הליכוד לפני המלחמה, כעת הוא מפקד מהולל.

ועדת אגרנט, מגישה את דוח הביניים באפריל 74, ולאחר מכן הגישה דוח ארוך שאינו חשוב פוליטית.

בדוח הביניים נאמר:

למה הופתעה מדינת ישראל?

על כך יש מילה אחת – היתה קונספציה (תפיסה) של המצב, שכל אינפורמציה שהגיעה פירשו לפי הקונספציה של המצב, הקונספציה היתה: **הערבים למדו לקח ב 67 ואי סיכוי שהערבים יתקפו בגלל המכה שקיבלו ב 67 יש עליונות אווירית לישראל על כל צבאות ערב.**

בין 6 הימים ליו"כ הייתה מלחמת ההתשה, אבל בטווח הזה המצרים הכניסו טילי קרקע אוויר שפגעו בחיל האוויר.

וכל ריכוז צבאי מצרי וסורי, התפרש כתרגיל !!

הגיעו ידיעות מאשרף מראון, החתן של נאצר (שנפטר כבר) לצבי זמיר והוא נוקט ביום שבת ובתאריך, הטעות היתה בשעה.

היתה חשיבה שהמרגל היה סוכן כפול.

ברגע האחרון כן פרשו נכון ועשו ביום שישי עשו גיוס מילואים חלקי, משום שזעירא עדיין טען שלא תהיה ומחשש למניעת גינויים מהעולם נקטו 'בזהירות'.

עדיין לא הועברו הידיעות של הכנה ברורה למלחמה למעוזים.

הוועדה גם אמרה, אנשים הגיעו לתפקיד בכיר בצה"ל, לפי מה שמוגדר במנהל, 'העיקרון הפיטרי' – כלומר, הצלחה בתפקיד אתה מקודם וכן הלאה. במקרה שאתה לא מצליח אתה לא מקודם אבל אתה נשאר בתפקיד- תקוע !

גורודיש היה מפקד פיקוד הדרום שהחליף את אריק.

וועדת אגרנט חרצה את דינם של גורודיש ושל זעירא.

דוחות של קצינים זוטרים שהתריעו על מלחמה נדחו.

דדו הרמטכ"ל לא הודח אבל הוא התפטר... בפועל הוא הצליח לנהל ולנצח את המלחמה.

דין שהיה שר הביטחון, עליו הוועדה אומרת, שהם אינן יכולים לשפוט אותו בגלל שהיה בעצם שר אזרחי ובתור אזרח שממונה על הצבא **אין עליו חבות אישית** והוא בעצם קיבל את הדוחות של הצבא ועניינו הוא פוליטי, **אבל יש עליו אחריות מיניסטריאלית**, אחריות לתפקוד של מי שכפוף לך.

ההחלטה שלהם עוררה זעם גדול ומוטי אשכנזי עושה שביתת רעב עד לפיטוריו של דיין, לטענתו ההחלטה לא לפטרו היא החלטה של חברים בברנדל'ה.

גולדה שבורה נפשית בעקבות המלחמה. דיין מציע לגולדה את פיטוריו והיא מתנגדת להם ובמקום זאת היא מתפטרת זמן קצר לאחר הוועדה.

מחפשים יורש, היורש האוטומטי **יגאל אלון** שאינו מעורב כלל במלחמת יו"כ, אבל זקני מהערך אינם רוצים את אלון, ומחליטים להכניס את **מי שהיה שר העבודה יצחק רבין** (שהיה רמטכ"ל ב 6 הימים), פנחס ספיר התנגד בכל תוקף להחליף את גולדה !!!

17 במאי 1977 הבחירות הוקדמו כי בסוף 76 מתחיל תסיסה, תגובה מאוחרת ליו"כ,

ואנשים מארגנים את ד"ש של יגאל ידין, מצטרפים אליו אנשים צעירים ומצליחים וכן פרופסורים, אמנון רובינשטיין איש של שינוי מצטרף לידין. והרעיון היה להקדים את הבחירות כדי שלא יוכלו להתארגן.

עקב טקס של קבלת מטוסים בדצמבר 1976 שהיה ביום שישי, ונעשה רעש של החרדים עקב חילול שבת (למרות שנגמר לפני השבת) וחלק משרי הממשלה הצביעו נגד הממשלה. (אז לא היה ניתן לפטר מהקואליציה מי שלא הצביע בעד, כיום ניתן), מחליטים לפטר את הממשלה.

אז יש סדרה של פרשות שחיתות.

הקל שבהם הוא ח-ן הדולרים של רבין עם \$30,000, דן מרגלית זיהה את לאה מוציאה כספים, אז היה צורך באישור של שר האוצר לעניין.

עקב כך התפטר רבין ופרס נכנס במקומו כמ"מ.

ישנו עוד ח-ן נוסף של אבא אבן שטוען שיש לו אישור ולכן לא מוגש נגדו כתב אישום.

יש האשמה נגד ידל"ן.
גם אברהם עופר שר השיכון נגוע בשחיתות.
הסיסמא, מושחתים נמאסתם !!!

בגין בתהליך שלם מ 61 עד 77 של קניית כסאות.
מנגד יש מסע של לגיטימציה למפלגה משמאל שהחל מפרשת לבון עד פרשיות השחיתות.
המאיץ לתהליך הוא מפלגת ד"ש הקרובה לאל"י שאומרים מספיק עם שלטון מפא"י.

לסיכום, דש מקבלת קולות מהמערך בשכונות הרווחה.
הליכוד מקבל קולות מהמערך משכונות המצוקה .
ספרדים ואשכנזים.....

הממשלה ה 18 , בגין, כובשת את הציר בלי ד"ש, ההרכב : ליכוד , מפד"ל ואגו"י ולאחר מכן ד"ש מצטרפת.
בסקרים של סוף 1980 על כל תומך בליכוד יש 3 תומכים במערך. בבחירות נגמר 48 47 לטובת הליכוד.
יש הסכם השלום וקמפ דייד.....

שיעור 11

תזכורת לאן הגענו.
הכנסת ה 6 הממשלה ה 13 – מלחמת 6 הימים.
יש בה שני הרכבים כאשר החלה ללא גחל, גחל מצטרפת ומסתיימת כשראש הממשלה לה נפטר.
הממשלה ה 14 גולדה עם גחל ללא שינוי.
הממשלה ה 15 ממשלה ללא גחל ומלחמת יו"כ. הבחירות היא בכל זאת מערך והליכוד עושה קפיצה גדולה עם 39 מושבים, עד כה אף מפלגה לא הגיע לסכום כזה. יש את וועדת אגרנט .
הממשלה ה 17 יצחק רבין רה"מ (לאחר אגרנט), היא בעלת שני הרכבים, בהתחלה ללא מפד"ל ולאחר מכן המפדל מצטער הוא מקדים בחירות עקב הגעת המטוסים. ואז יש את הבחירות של המהפך
הממשלה ה 18 הציר מדלג מעל דש. תאריך ההקמה של הממשלה תוך חודש וארבעה ימים לאחר הבחירות, קמה מהר, בתמיכת: מפד"ל אגו"י, פלטו שרון ותמיכת דיין שפורש מהמערך.

כאשר הרכיבו אז ממשלה, החוק לפי יסוד חוק הממשלה, מרכיב הממשלה מקבל 3 ימים לחשוב אם רוצה להרכיבה ויש לו 21 יום מהנשיא ויש לו עוד 21 יום נוספים לפי אישור הנשיא. סה"כ 45 יום להרכיבה (3+21+21).
בגין מצהיר שאם לא יצליח להרכיב תוך 21 יום הוא לא מקים את הממשלה, עובדה שהפעילה לחץ על המפלגות הדתיות השותפות.

היום קיימת שאלה האם תימשך בעתיד, אף מפלגה דתית לא תלך עם ממשלת שמאל אם יש אפשרות לממשלת ימין, כעת עקב התוצאות של הממשלה האחרונה שלכאורה שי בגידה במפלגות החרדיות אולי יהיה לזה המשך.
הממשלה ה 18 עשו את השלום עם מצרים. סיני היתה 90% משטחי מדינת ישראל. גולדה היתה מוכנה מקסימום לוותר על 3\2 מסיני.

שם הקורס: משטר מדינת ישראל מרצה: פרופ' אברהם דיסקין מסכם: איציק כהן

בגין חשב שלאחר החזר סיני, העולם יקבל את עניין של אוטונומיה לערביי ישראל.

הרבה מאוד שרים בכירים מאותה ממשלה, ויצמן – שר הביטחון. משה דיין, ושר המשפטים. דיין ויצמן פורשים עקב חילוקי דעות בנושא הפלסטיני.

בחירות 1981 – בגין מנצח. ערב הבחירות הפצצת הכור בעירק. עם שיא של מנדטים 48 !! הממשלה ה-19 היא הממשלה של מלחמת לבנון הראשונה יוני 1983. שרון מואשם ברצח סברה ושתילה. עקב לחץ גדול מהציבור בגין פורש.

בממשלה ה-20 יצחק שמיר מחליף אותו. **מנהיגי הלחי**: שטרן (נרצח), גלעדי (נרצח), שמיר, נתן, אלדד.

ברנדוט מתווך מהא"ם (שבדי) לסיים את המלחמה, בספטמבר 1948 ברנדוט נרצח ע"י הלחי, ברנדוט נחשב כפרו ערבי.

מבחינה בין לאומית ישראל מצטיירת בצורה לא טובה.

מועצת המדינה הזמנית מקבלת חוק 'הפקודה למניעת טרור' שאומרת שמי שחבר בארגון טרור הוא בר עונשין וניתן להכניסו לכלא. זה חוק שהופעל נגד הלחי". זהו חוק שמופעל בעצם רטרו אקטיבית. משום שהלחי הוא ארגון שכבר הוכרז ע"י הבריטים. הם אסרו את נתן ילין מור.

עקב הרצח, הלחי התפרק.

נתן ילין הוא שמאלן, סוציאליסט. והוא הקים את הרשימה 'רשימת הלוחמים' והוא פנה לשמיר ואלדד (בכנסת הראשונה הוא קיבל מנדט 1), שמיר הסכים להיות ברשימה ואלדד התנגד להיכנס לרשימה משום שהיא של איש שמאל.

שמיר יצא מהפוליטיקה ונכנס למוסד, כניסתו לכנסת היא מאוחרת רק בכנסת ה-10 ולא היה בולט במיוחד.

שמיר, מכל הוותיקים משום שכאשר נכנס הצליח בתפקידו השונים, יו"ר הכנסת, שר החוץ.... בתקופת ממשלתו יש הסתבכות בלבנון, יש התמוטטות כלכלית נוראה עם אינפלציה של מאות אחוזים ומספר שרי האוצר בממשלות של בגין ושמיר מתחלפים אחד אחר השני.

בין 77 ל 84 הליכוד בשלטון ויש לימין רוב.

בבחירות של 84 יש תוצאת תיקו 60\60. יחד עם 3 מנדטים, אומץ עם מנדט אחד איתם נוצר התיקו של 60\60. העסקה היתה שלכאורה המערך יתקוף את ויצמן, והסימא היתה שכל קול שיבחר לויצמן ייתן קול לליכוד.... קמה ממשלת אחדות וזאת הממשלה הראשונה מזה הרבה שנים והאחרונה שמשלימה את ימיה. שמיר ופרס. מה שבולט בה היא ייצוב הכלכלה הישראלית, סוף האינפלציה.

בבחירות 88 ממשלה 23- הימין מקבל רוב של קולות. - הליכו דתום את הציר, רוב עם הדתיות ושמיר יכול להרכיב ממשלת ימין. הוא חותם על הסכם של ממשלת ימין כולל הדתית, אבל שמיר מחליט שנוח לו עם המשך של ממשלת אחדות לאומית והוא מפר הסכם עם אגו". שמיר ענה על הפרת ההתחייבות שהוא יכול לתלות את ההסכם על הקיר..... זו גם הממשלה של **התרגיל המסריח**, פרס מאמין שהוא יכול להעביר את המפלגות החרדיות למחנה שלו ויש הצבעת אי אמון המוצלחת היחידה והממשלה נופלת מרץ 1990.

פרס לא מצליח להקים ממשלה בגלל חוק הטבע של דתיים שלא הולכים עם משלת שמאל אם יש ממשלה ימנית. ואז הנשיא מטיל את הקמת הממשלה על שמיר. והוא מקים ממשלה מאוד לא פופולארית. קרעים בתוך הליכוד(שמיר שרון ומודעי

ב-92 - לשמאל יש רוב של קול 1 61 מול 59, רבין חוזר להנהגת המערך. כל מפלגות השמאל נכנסות לממשלה (אחוז החסימה עלה מ 1 ל 1.5) בפועל מפלגות הימי קיבלו קולות אבל הרבה קולות הלכו למפלגות שלא עברו את אחוז החסימה. עד הרצחו של רבין. ופרס ממשיך במקומו. פרס

יכול להמשיך עד סוף הקדנציה, אבל מכיוון שיש סקרים שמראים ניצחון ברור לניצחון המערך, פרס מחליט להקדים בחירות. ומתקבל נוסח חדש של בחירת רוה"מ, לפי כל הסקרים שפרס מנצח ומתברר שביבי מנצח ויש רוב למפלגות ימין. החוק התקבל ב 92 אבל הופעל רק ב 96, **התקיימו סה"כ 3 בחירות בחוק הזה**. פעם אחת כשביבי ניצח ב 96. ב 99 עם ברק וב- 2001 כששרון מנצח. ב 96 התקופה של הבחירה הישירה של רוה"מ.

שיעור 12

משהו על הבחינה.

מתוך כל הדברים שהורדו, יש שתי טבלאות

ו 3 המסמכים :

תוצאות הבחירות לכנסת ה 19, מאמר באנגלית – מה שמעניין התרשים בעמוד 4 המסכם את המצב הפוליטי הנוכחי, צריך לדעת כל מספר במדויק כמה מנדטים יש למפלגות היום !

חוקי המשחק בפוליטיקה היא מי תופס את הציר ?!

הטבלה השנייה תוצאות הבחירות ב 1949-2009, בטבלה הזאת לא צריך לזכור את מספר הכנסת אבל כן צריך לזכור מתי היו הבחירות לכנסת.

הבחירות של 1965, תשאל שאלה מה מנדטים היו למפלגות, לדעת סדרי גודל ומתי מפלגות התפצלו והתאחדו?

לדוגמא, מה היה המספר המקסימאלי של מפלגות כמו הפרוגרסיבית ? (6).

3 כללים

חוקי המשחק

ההיסטוריה

הטבלה השלישית : ממשלות ישראל מהכנסת הראשונה עד הכנסת ה 18.

משה שרת היה רוה"מ ב 54 תקופה קצרה.

מתי היתה פרשת לבון ?

צריך לשים לב לכותרות, התאריך שרשום בכל הממשלות זה התאריך שהממשלה הושבעה לכנסת תאריך ההקמה בפועל. (לפי התקנון ההשעייה לא חייבת להיות ביום הכינון, אבל עד היום זה מה שהיה).

סיבת תום הכהונה- זה הסוף של הממשלה התאריך דומה לכינון הממשלה הבאה.

הממשלה של 86 זו ממשלת הרוטציה עם פרס.

הממשלה של שמיר ב 88, הפעם האחרונה שבחירות של מדינת ישראל התקיימו במועדן ! עם מפלגת העבודה כדי לא להיות תלוי בימין הקיצוני והחרדים והממשלה נפלה באי אמון ב 15.3.90 מה שמכונה **התרגיל המסריח**.

המפלגות המשתתפות בעת ההקמה הממשלה ה 13 היא ממשלת מלחמת 6 הימים. גחל שותפה (2 שרים בלי תיק), כאשר בהקמה גח"ל לא שותפה וזה ההרכב בהקמה הממשלה שונתה בהמשך.

בממשלת רבין ב 74 רוב הממשלה שותפה אך לא מופיע בהקמה אלא הצטרפה בהמשך.

ישנה אמירה שכל שנתיים יש בחירות במדינת ישראל, זה לא נכון! מתוך 64 שנות ממשלות יש 18 כנסות, ממוצע של 3.5 שנים!! ו 32 ממשלות, ממשלה מפסיקה לכהן כשרוה"מ נפטר או מתפטר לצורך רוטציה.

חשוב לזכור את הכנסת השנייה, באיזה כנסת היו הכי הרבה ממשלות? 4 ממשלות (2 בן גוריון ו 2 משה שרת) – וזה לא מעיד על חוסר יציבות!

נושא נוסף חשוב, הוא שיטת הבחירות לכנסת, חישובים וכו'.

הבחירות של 81, (DO THEY LAYE?). הן חשובות מבחינה אחרת, כולם יודעים שמזרח זה ימין ואשכנזים זה שמאל, בבחירות של 81 היה מהפך שרוב הספרדים לכאורה מצביעים לימין והאשכנזים לשמאל. ב 77 כמה דש שקיבלה 15 מנדטים ורוב הקולות היו אשכנזים מאזורי רווחה ומעט קולות בקטמונים ובירוחם וכו'. ב 81 דש התפרקה וכשהיא התפרקה האשכנזים חזרו למפלגת העבודה, אבל המשך מעבר של קולות מזרחיים לליכוד ואנו רואים מעבר עדתי מאוד חזק. היום, בערך יותר משליש מהנשואים, הם מעורבים אשכנזים וספרדים שלא כמו בעבר. מבחינה מסוימת הוא נעלם. דבר נוסף, מ 1981, יש תחיה של מפלגות עדתיות, תמיד היו (ספרדים ותימנים גם בראשונות ב 49 ו 51) ומאז הן נעלמו. הן חזרו ב 81 לאחר 30 שנה. יש לכאורה תוצאות סותרות, מצד אחד מעורבות עדתית ומצד שני תחיה שלהן. עד 77 המפלגה הפופולארית היתה המערך. ב 81, יש לנו בפעם הראשונה מפלגה עדתית 'תמי' שפרשה מהמפד"ל. זו גם השנה שבה המפדל התמוטטה. גם התחיה קמה, עד אז המפדל בכל הבחירות קיבלה בין 10 ל 12 מנדט. וב 84 יש גם את ש"ס שהצטרפה עד היום. כיום הבית היהודי חזרה לכוחה וש"ס נבלמה שהיו לה 16 מנדטים. כיום למפלגות הדתיות יש 30 מנדטים.

הממשלות – שמעון פרס יורש את רבין לאחר הירצחו ב 4.11.95, רבין איבד את הרוב לממשלה לאחר פרישת ש"ס ומצטרפים לרבין מפלגת 'ייעוד' (גולדפרב- פרושי צומת), בכנסת 14, 15, יש את הממשלות 27, 28, 29, יש כאן את חוק הבחירה הישירה. והחוק הופעל רק ב 96. חוק יסוד הממשלה הני, והוא אומר שהבחירות יהיו לרוה"מ ולכנסת, בשני פתקים. העם בוחר את רוה"מ. היה וויכוח מאוד גדול שהרי רוה"מ מקבל את אמון הכנסת ואם הוא לא מקבל את אמון הכנסת יש בעיה. הוא נכנס בזכות דרישה של אנשים ספציפיים בכנסת. שאול יהלום היה היחידי שנלחם נגד זה והחוק עבר לאחר הסתייגות של יהלום על סעיף 4 שהתקבל, שצריך את אמון הכנסת. ובכל זאת החוק עבר, חוק שלא כ"כ הגיוני בגלל עניין אמון הכנסת.

הבחירות של 96, פרס מול נתניהו, לפי הסקרים פרס לוקח בהליכה. בפועל הן היו צריכות להתקיים מאוחר יותר. אך עקב הסקרים פרס מקדים. ביבי מנצח לאחר ספירת המעטפות הכפולות. בבחירות האלו, אחד הדברים שהשפיעו, היתה הפגזה של צה"ל בלבנון 'ענבי זעם' בכפר כנה, ונהרגו 100 אזרחים בהפגזה זו. והרבה תושבים ערבים לא הצביעו ולכן נתניהו ניצח.

קואליציות – ממשלת רבין, הוא מרכיב ממשלה שבנושא הדתי היא הכי רחבה שיכולה להיות: עבודה מרצ וש"ס. (הליכוד בהנהגת שרון רוצה להצטרף לממשלה) דוד ליבאי מרכיב את הממשלה לרבין. מר"צ וש"ס לא חיות טוב יחד והעסק מתפוצץ וש"ס עוזבת.

בתקופת נתניהו יש כל מיני צרות, והוא הולך להרכיב ממשלה כמו במשטר נשיאותי וכמעט מפרק את הממשלה. הוא נאלץ להכניס את שרון, בגלל שדוד לוי מאיים על מרד בליכוד ואז בונים את משרד התשתיות בשביל שרון.....

בבחירות 99 ברק מנצח את נתניהו גם לכנסת וגם לרוה"מ. נשאלה שאלה מה יקרה אם רוה"מ מפסיק לכהן? האם יש בחירות כפולות? דיסקין אמר להם שאם הוא נאץ לוותר על תפקידו נשאר הבסיס של הפרלמנטרי. הם לא מסכימים ולאחר התפטרותו של ברק, היו ב **2001 בחירות מיוחדות רק לראשות הממשלה**.

ושרון נבחר ב בפברואר 2001, הוא מרכיב ממשלה ויש לו שני תנאים: ביטול חוק הבחירה הישירה והעברת התקציב.

ב 7.3.2001 לפני השבעת הממשלה, היא מקבלת שני חוקים: **חוק יסוד הממשלה השלישי** שמחזיר את המשטר הפרלמנטרי, **והחוק השני** חוק התקציב.

בעצם ב 2001, הכנסת נשארה אותה הכנסת שנבחרה ב 1999.

שרון מקים ממשלה רחבה ומכניס את מפלגת העבודה, והעבודה פורשת עקב מריבות פנימיות.

בדצמבר 2002, העבודה פורשת עקב מריבות פנימיות שהיונים מנצחים בהם. פואד לא רוצה לפרוש אבל מצנע כן רוצה לפרוש.

בחירות 2003 – בחירות מוקדמות, יש מריבות גם בליכוד. ולאחר פרישת העבודה, מתפנה תפקיד שר החוץ והביטחון. ושם הוא מבקש מנתניהו ומופז לחזור. נתניהו חוזר כשר חוץ וחוזר לאחר שמשנת 99 עד 03, נתניהו נמצא מחוץ לפעילות הפוליטית. הוא חוזר משום שיש הצבעה על ראשות הליכוד ומי שמתמודדים הם ביבי ואריק. ושם אריק מציע לביבי להצטרף כשר חוץ.

בבחירות 2003, ניצחון ענק של הליכוד בבחירות כלליות והליכוד חוזר לכוחו. 2005 הגרוש מעזה. אריק פורש מהליכוד ומקים את קדימה ומקדים את הבחירות. בינואר 2006 שרון נהפך לצמח. במאי 2006 אולמרט מנצח עם קדימה. ונאלץ לפרוש תחת לחץ החקירות ונשיא המדינה מטיל על ליבני להרכיב את הממשלה והיא לא מצליחה להקים את הממשלה. בבחירות 2009 נתניהו מנצח. הימין מקבל 65 מנדטים. והעבודה מצטרפת עקב עסקה עם ברק. והעבודה מתפרק וברק מקים את מפלגת 'עצמאות'. גם בממשלה הנוכחית לנתניהו חשוב להישען על מפלגות מרכז שמאל.

הבחירות לכנסת

איך מחלקים את המנדטים?

בארץ יש בחירות יחסיות.

כיום כל מפלגה רשומה וכל סיעה בכנסת היוצאת יכולה להגיש רשימת מועמדים.

מי שלא רשום כמפלגה ואינו סיעה יוצאת אינו יכול להגיש רשימת מועמדים.

בעבר לא היה חוק מפלגות וגם מפלגות חדשות היו יכולות להתמודד, והן היו צריכים להגיש רשימת תומכים. בהתחלה כל 750 היו יכולים להגיש ולאחר מכן עלה 1500.

ב 1992, התקבל חוק המפלגות ומרגע זה יש סידור לגבי רישום מפלגות חדשות, יש אדם במשרד המשפטים והוא רשם המפלגות.

ומרגע הרישום ניתן להגיש מועמדים.

במקרה שאדם רוצה להגיש מועמדות אבל לא נרשם, יש אצל הרשם כ 40 מפלגות שרשומות ולא נמצאות בכנסת, ניתן להשתמש במפלגות אלו המכונות '**מפלגות מדף**'.

שם הקורס: משטר מדינת ישראל מרצה: פרופ' אברהם דיסקין מסכם: איציק כהן

לאחר תקופה מסוימת עם הגשת הבקשה היא תירשם כמפלגה, בהנחה שאין התנגדות ואינה סותרת את כללי המדינה.

יכולות כמה מפלגות או סיעות להגיש רשימת מועמדים אחת, כמו הליכוד וישראל ביתנו.....

אין כללים בהכנת הרשימות למפלגה.

מי שמתחרה לבחירות לכנסת הן רשימות מועמדים שאת הרשימות הגישו מפלגות או סיעות!

בבחירות, ראשית בודקים אם הרשימה עברה את אחוז החסימה (2% מהקולות הכשרים). לוקחים את הקולות הכשרים ומחשבים מהו אחוז החסימה. לוקחים את כל הקולות שלא עברו את החסימה ומתחשבים בהם כאילו אם לא קולות כשרים.:

1. סה"כ מצביעים.
2. סה"כ קולות הכשרים מכפילים ב 0.02 ומי שקיבל פחות מהמספר הזה קולותיו נפלו.
3. קולות הכשרים שעברו את אחוז החסימה, מנדט אחד - 'המודד למושב'. בבחירות האחרונות, מי שיש לו 2% זה כמעט 3 מנדטים, כיום עם 3.25% בקושי יוכל לקבל מנדט אחד.

$$\frac{\text{קולות הכשרים שעברו את אחוז החסימה}}{120} = \text{המודד}$$

מ 1951 – 1988 אחוז החסימה עמד ע 1%. ב 1992 עלה ל 1.5%. ב 2003 עלה ל 2%. בבחירות הבאות יעמוד על 3.25%.

מי שנהנה הכי הרבה בהעלאת אחוז החסימה הן המפלגות הבינוניות !!

הסכם עודפים -

עד 1973 (לא כולל 73) היו משתמשים בשיטת 'העודף הגדול ביותר' שיטת הר - חלוקת מנדטים לפי עודפים. אף אחד לא קיבל מספר מודדים מדוייק. נשאר 6 מושבים שצריך לחלק ואמרו שמי שקיבל את העודף הכי גדול, אם מפלגה אחת יש לה עודף יותר גדול לאחר המודדים השלמים, תקבל את העודפים לדוגמא, מי שיש לה 1.9 מנדט מול מפלגה שיש לה 39.1 המפלגה עם ה 1.9 מנדטים תקבל את העודפים.

ב 1973 החליפו את השיטה לשיטת בדר עופר (המחיר הממוצע הגבוה) - השיטה פועלת בעצם על המפלגות הגדולות. על סמך עודף קטן, מוסיפים לכל מפלגה מנדט שלם ומחלקים בתוצאה שהמפלגה קיבלה בעצם עם זה, אתה יכול לקבל 2 מנדטים. אז זה סייע לליכוד והמערך. יוחנן בדר - איש גח"ל היה שותף בדו קרב בפולין..... אברהם עופר איש מפלגת העבודה בבחירות 77 התאבד בפרשת השחיתות האחרונה. והם הציעו לאמץ את שיטת 'דהונט', וזו התוצאה של מה שראינו עד כאן.....

חאמד אבו רביע נרצח בשנת ש 81 ע"י הבנים של ג'אבר.

סיכום לקראת מבחן :

סקירה:

חשובים 3 דברים על מערכת פוליטית : ההיסטוריה המסגרת הפורמאלית וכללי ההתנהגות האמתיים.

נקודות היסטוריות: הקמת המדינה, ההחלטה, ב' 47, הרקע לתקופת המנדט, ההכרזה. מאז שקמה המדינה מאז חורבן הבית השני (70 לספירה) אף פעם לא היתה בה מדינה עצמאית, תמיד אימפריות. מהמאה 7 שולטות פה אימפריות מוסלמיות, מהמאה ה-16 שלטון עותמני. ב' 1917 הארץ נכבשת.

החלטת חבר הלאומים לפרק את האימפריות ומנדט לבריטים על א"י . 1922 – שלטון מנדטורי (כתב המנדט),

רציפות המשפט - הבריטים קיבלו את המשפט העותמני (גם בהקמת המדינה המשיכו). בניית מפת המפלגות של היישוב היהודי (מוסדות היישוב) שנתן יתרון מול הערבים. החלוקה של רישיונות העלייה לפי המפתח המפלגתי, 4 פעמים בחירות. המחחרות : ההגנה האצל הלחי.

רצח דה האן, היו פורשים לא כולם שיתפו פעולה, הקומוניסטים היו מחוץ למחנה.

על הקמת המדינה דיברנו על המוסדות מהי מועצת העם ואיך קמה?

איך צרפו למועצה את הארגונים הפורשים אגו", רביזיוניסטים ועוד כדי שיהיה קונצנזוס, היא קמה בשעה 12.00 בלילה כמועצת המדינה הזמנית .

הכרז העצמאות, רציפות המשפט – אומר שכל מה שהיה ממשיך חוץ מ' 3 דברים : הספר הלבן, חוקי השוללים את עצם הקמת המדינה וחוקים נסתרים שהבריטים קיבלו ולא פרסמו.

תוקף הכרזת העצמאות, לא היה לה תוקף משפטי, במהפכה החוקתית קיבלו 3 חוקי יסוד חוק יסוד הממשלה, חופש העיסוק וכבוד האדם וחירותו. לכולם יש מעמד שמעל חוקים רגילים, והיא נכנסה כחוק יסוד רק ב' 1992 וב- 94 תיקנו בכנסת בחוק יסוד כבוד האדם וחירותו וחופש העיסוק מוזכר בסעיף 1 לפי העקרונות של הכרזת העצמאות וזה נותן לה תוקף משפטי.

השינוי הפורמאלי ב' 1994.

דיברנו על פירמידות.

פקודות מנדטוריות.

תקנות ההגנה לשעת חירום (למעצר מנהלי) מ' 45.

דובר על מפלגות והתפתחותם.